

Sociálne a politické analýzy

2010, 4, 2, s. 28-92

<http://sapa.ff.upjs.sk>

ISSN 1337 5555

Analýza vývoja a štruktúry procesov starnutia obyvateľov Slovenskej republiky – špecifikácia pre kraje

Jana Koprlová

Miroslav Koprla

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave,

Inštitút sociálnych vied

Abstrakt

Štúdia prináša prezentáciu výsledkov analýzy dostupných empirických údajov o populácii Slovenskej republiky so zameraním na špecifiká fenoménu starnutia. Ponúka empirický pohľad na vývoj a štruktúru starnutia obyvateľstva s ohľadom na kraje, ktoré analyzuje prostredníctvom indikátorov, ktoré poukazujú na problém vekovej štruktúry obyvateľstva a jej vývinu: 1. veková štruktúra obyvateľstva, 2. index starnutia obyvateľstva, 3. priemerný vek obyvateľstva, 4. stredná dĺžka života obyvateľstva pri narodení, ako aj 5. index ekonomického zaťaženia obyvateľstva. Cieľom analýzy je zistiť vybrané charakteristiky procesu starnutia obyvateľov Slovenskej republiky v rovine štruktúrnej, ako aj v rovine dynamickej, a to s ohľadom na špecifiká jednotlivých krajov. Štúdia využíva metódu sekundárnej analýzy údajov s použitím matematického modelu lineárnej regresie.

Kľúčové slová: starnutie obyvateľstva, veková štruktúra, index starnutia, priemerný vek, stredná dĺžka života pri narodení, index ekonomického zaťaženia, analýza, Slovenská republika, Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Nitriansky kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj, Košický kraj

Úvod

Obyvatelia Slovenska sa v každodennom živote čoraz častejšie stretávajú s otázkami, ktorých spoločným menovateľom je problematika, prezentovaná v našej štúdií. Štúdia je venovaná výsledkom analýzy fenoménu starnutia populácie Slovenskej republiky, ktorý je veľmi úzko spätý so zmenou reprodukčného správania. Zmenu reprodukčného správania obyvateľov v Slovenskej republike možno badať od polovice osemdesiatych rokov dvadsiateho storočia v prechode na nový model správania, ktorý je charakteristický poklesom sobášnosti, rastom rozvodovosti a poklesom pôrodnosti a plodnosti obyvateľstva. Komplex uvedených zmien zapríčinil, že obyvateľstvo Slovenskej republiky nie je schopné ani jednoduchaj reprodukcie, čo vedie ku starnutiu obyvateľstva. Príčiny zmeny reprodukčného správania môžeme hľadať predovšetkým v ekonomickej a sociálnej oblasti ľudského života. So zvyšovaním ekonomickeho a sociálneho rozvoja spoločnosti dochádza ku zmenám hodnotových orientácií obyvateľov, ktorým možno pripísať nemalý podiel na zmene reprodukčného správania obyvateľstva, predovšetkým vo vzťahu k poklesu pôrodnosti. Významným pozitívnym faktorom je vyššia úroveň lekárskej starostlivosti v porovnaní s minulosťou, ktorá významne prispela k rastu strednej dĺžky života. Z uvedených skutočností vyplýva, že na reprodukčné správanie obyvateľov významne pôsobia ekonomicke, kultúrne, ale aj geografické prostredie.

Cieľom predloženej analýzy je identifikovať vybrané charakteristiky procesu starnutia obyvateľov Slovenskej republiky s ohľadom na špecifiká jednotlivých krajov v rovine štruktúrnej – veková štruktúra obyvateľstva (prostredníctvom grafických prehľadov), ako aj v rovine dynamickej – vývoj starnutia obyvateľstva (prostredníctvom analýzy parametrov regresných priamok). Štúdia preto využíva ako hlavnú metódu sekundárnu analýzu údajov s použitím regresnej analýzy, konkrétnejšie matematického modelu lineárnej regresie.

1 Starnutie obyvateľstva

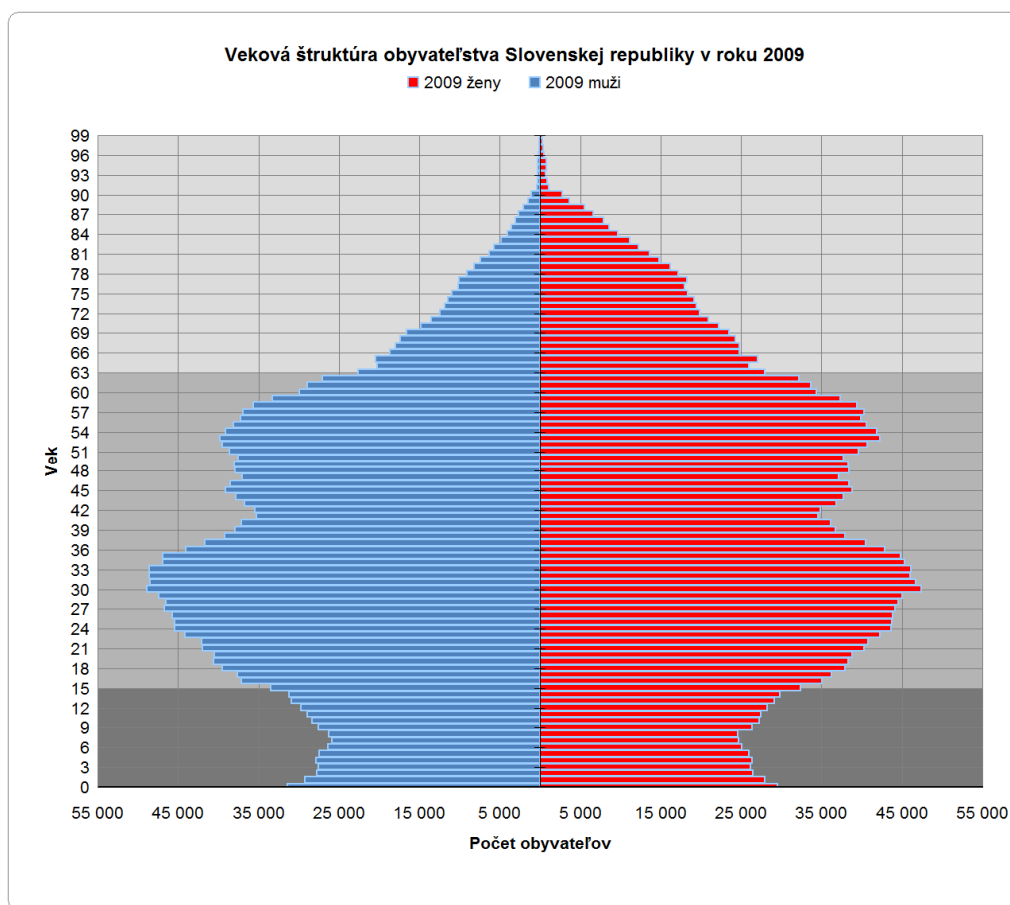
V súčasnosti sa nielen vo svete, ale aj na Slovensku čoraz častejšie skloňuje pojem starnutie obyvateľstva. Pritom z demografického hľadiska ide o prírastok počtu obyvateľov vo vyššom veku za súčasného úbytku počtu obyvateľov v mladšej generácii. V teoretickej rovine sa člení na absolútne starnutie obyvateľstva a relatívne starnutie obyvateľstva.

„Pri *absolútnom starnutí* ide o prirodzený populačný proces, ktorý vzniká v dôsledku znižovania úmrtnosti, predlžovania strednej dĺžky života, a tým aj prežívaním čoraz väčšieho počtu obyvateľstva do vyšších vekových kategórií. Dochádza tak k absolútnemu pribúdaniu staršieho obyvateľstva, lebo z rovnakých generácií narodených sa dožíva stále viac obyvateľov vyššieho veku. Naproti tomu *relatívne starnutie* populácie je taký demografický proces, v rámci ktorého sa zvyšuje relatívne zastúpenie staršej populácie v dôsledku úbytku detí a osôb v tzv. strednom veku. Býva oveľa rýchlejšie, než by to zodpovedalo absolútnemu

rastu počtu staršieho obyvateľstva.“ (Brezák, 2005, s. 229-230). V Slovenskej republike, ale aj v iných európskych štátoch prevláda práve druhé, teda relatívne starnutie, z toho vyplýva, že predĺženie života obyvateľov uvedených štátov má menší vplyv na starnutie populácie, ako pokles pôrodnosti obyvateľstva.

V predošlých štúdiách sa autori predloženej štúdie zaoberali analýzou vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Slovenskej republiky v poslednom desaťročí dvadsiateho storočia, pričom vychádzali z údajov sčítaní obyvateľov, domov a bytov z rokov 1991 a 2001. Medzi najvýznamnejšie zistenia o obyvateľoch Slovenskej republiky z obdobia rokov 1991 až 2001 patrí poznanie o tom, že: „Z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľov došlo k významnému poklesu počtu obyvateľov v predproduktívnom veku za súčasného rastu počtu obyvateľov v produktívnom veku a mierneho rastu počtu obyvateľov v poproduktívnom veku. Tento trend sa prejavil v celkovom starnutí obyvateľstva Slovenskej republiky, čo potvrdil aj nárast priemerného veku obyvateľov o 2,5 roka smerom nahor.“ (Koprla, 2010b, s. 24).

Graf č. 1 Veková štruktúra obyvateľstva Slovenskej republiky v roku 2009

Zdroj: Dokument VEKOVÉ PYRAMÍDY OBYVATELSTVA SR, 1945-2009. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4125>>.

Graf č. 2 Veková štruktúra obyvateľstva Slovenskej republiky v rokoch 1945-2009

Zdroj: Dokument VEKOVÉ PYRAMÍDY OBYVATEĽSTVA SR, 1945-2009. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10].
 Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4125>>.

Pre priblíženie problému starnutia obyvateľstva je dôležité sledovať vekovú štruktúru a jej rozloženie v rámci obyvateľstva Slovenskej republiky. Vekovú štruktúru obyvateľov zobrazuje *veková pyramída*, ktorá pozostáva z dvoch histogramov početností otočených o deväťdesiat stupňov; obvykle na nej bývajú zobrazené početnosti mužov na ľavej strane a početnosti žien na strane pravej. Umožňuje sledovať obraz štruktúry, ako aj históriu vývoja populácie. Možno na nej sledovať nepravidelnosti, ako napríklad úbytok narodených alebo prírastok zomrelých, zapríčinené vojnami, krízami, epidémiami či emigračnými vlnami.

Vekovú štruktúru obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2009 v prehľadnej podobe znázorňuje Graf č. 1. Na vodorovnej osi sú zobrazené početnosti obyvateľov a na zvislej osi zase jednotlivé vekové kategórie obyvateľov. Najtmavšou farbou je zvýraznená oblasť predproduktívneho veku, bledšou farbou oblasť produktívneho veku a najbledšou oblasť poproduktívneho veku. Ako vidno na grafe, tvar vekovej pyramídy pripomína obrys košatého stromu, čo napovedá, že v populácii došlo k viacerým významným demografickým zmenám. Na tomto mieste by sme chceli zdôrazniť dva výrazné výbežky a taktiež jeden zárez na ľavej aj pravej strane grafu. Ide tu o dve výrazné vlny v kategórii produktívneho veku (osoby vo veku 30 a 53 rokov), ako aj mierny úbytok v kategórii predproduktívneho veku (deti vo veku 7 rokov).

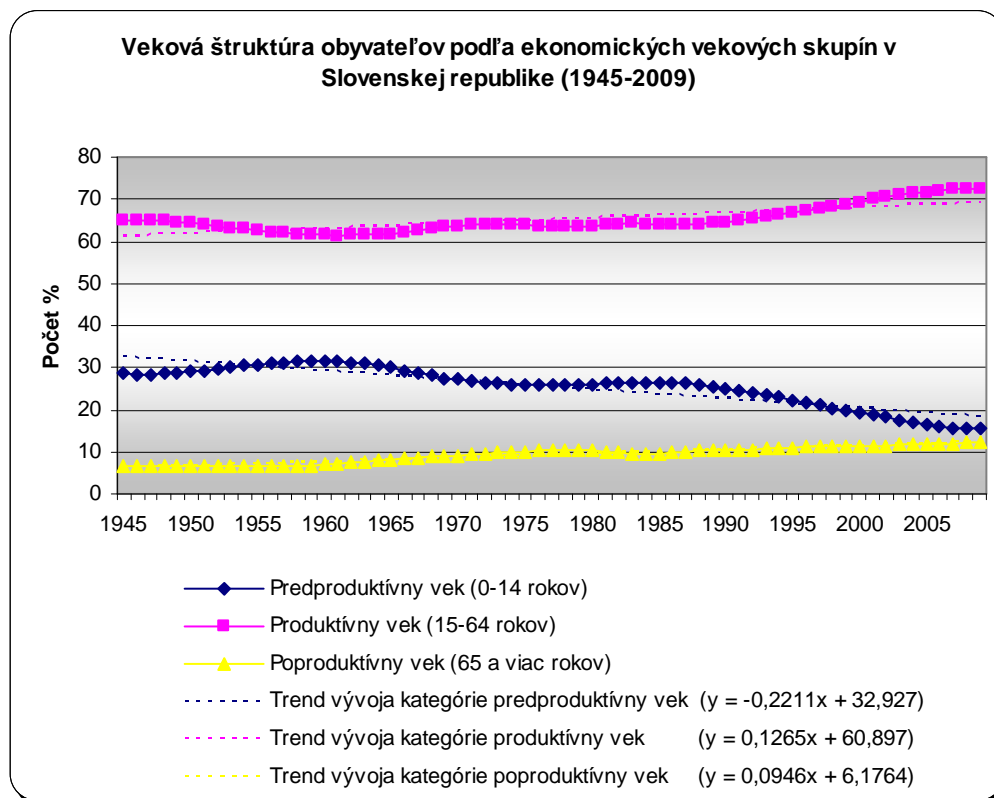
Na Grafe č. 2 ďalej názorne, v podobe prehľadných čiastkových grafov, prezentujeme historický vývoj tvaru vekovej pyramídy, počnúc rokom 1945, a to v päťročných intervaloch po roky 2005 a 2009. Pri prezentovaní jednotlivých vekových pyramíd postupujeme smerom zľava doprava a ďalej smerom zhora nadol. Tmavé čiary znázorňujú hranice medzi jednotlivými ekonomickými vekovými skupinami. V nasledujúcej časti štúdie sa budeme venovať jednotlivým modelom starnutia populácie.

1.1 Modely starnutia populácie

Vo všeobecnosti rozlišujeme tri typy štruktúr vekových pyramíd. V našej analýze, zaoberajúcej sa starnutím obyvateľstva Slovenskej republiky, sme sa zamerali predovšetkým na rozdelenie obyvateľstva podľa ekonomických vekových skupín, nakoľko je pre našu analýzu najpodstatnejšie. Prvý *progresívny model* (príklad Slovenskej republiky v roku 1955), kde je základňa pyramídy najširšia v kategórii predproduktívny vek (deti a mládež do 14 rokov), sa smerom cez kategóriu produktívneho veku (obyvatelia v produktívnom veku 15-64 rokov) rovnomerne zužuje až ku hrotu pyramídy, kde sa nachádza kategória poproduktívny vek (dôchodcovia vo veku 65 a viac rokov). Druhý *stacionárny model* (príklad Slovenskej republiky v roku 1945) sa zase vyznačuje relatívne širokou základňou kategórie predproduktívny vek; smerom cez kategóriu produktívny vek tu dochádza len k miernemu zúženiu, ktoré končí v hrote pyramídy v kategórii poproduktívny vek. Tretí *regresívny model* (príklad Slovenskej republiky v roku 2000) je charakteristický relatívne úzkou základňou pyramídy v kategórii predproduktívny vek, keď sa smerom ku kategórii produktívny vek

pyramída rozširuje, a napokon sa v kategórii poproduktívny vek smerom ku hrotu pyramídy zužuje. (Koprla, 2010a, s. 48).

Graf č. 3 Veková štruktúra obyvateľov podľa ekonomických vekových skupín v Slovenskej republike (1945-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu VEKOVÉ PYRAMÍDY OBYVATELSTVA SR, 1945-2009. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4125>>.

Pre ďalšiu analýzu vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Slovenskej republiky sme vypočítali z dostupných početností obyvateľov percentuálne podiely ekonomických vekových skupín (predproduktívny, produktívny a poproduktívny vek) obyvateľov Slovenskej republiky v rokoch 1945 až 2009, pričom získané výsledky a možné trendy vývoja prezentujeme ďalej v grafickej podobe v Grafe č. 3. Pri výpočte trendov vývoja sme uplatňovali model lineárnej regresie, ktorej vypočítanú rovnicu ku každej prislúchajúcej ekonomickej vekovej skupine uvádzame taktiež v grafe. (Koprla, 2010a, s. 49).

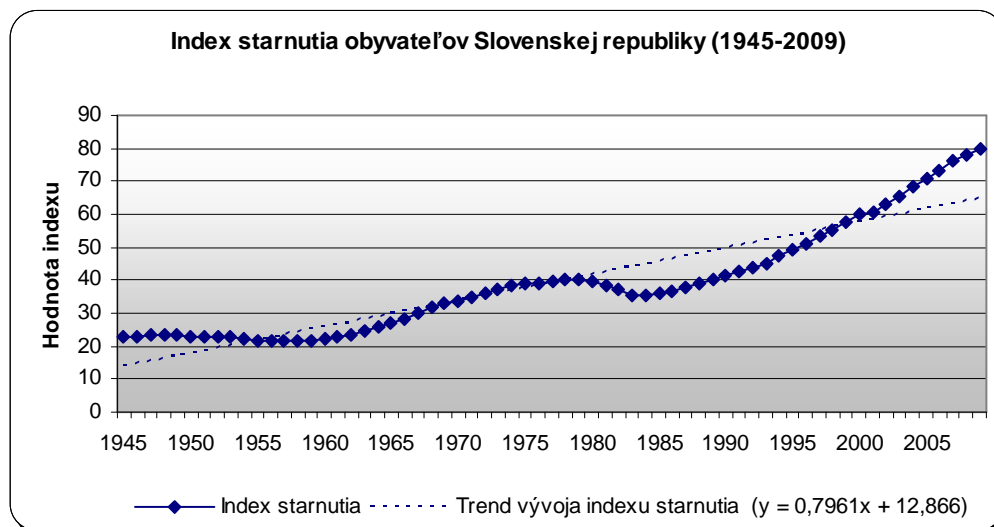
- *Predproduktívny vek (0-14 rokov):* Vývoj percentuálneho podielu obyvateľstva v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 1945 až 2009 kolísavú, klesajúcu tendenciu. V roku 1945 bol podiel týchto obyvateľov 28,67 %, potom len

mierne poklesol na hodnotu 28,35 % v roku 1947, odkiaľ ďalej plynulo vzrástol až na *historicky najvyššiu hodnotu 31,62 % v roku 1960*. Od tohto roku sme zaznamenali trvalý pokles až na hodnotu 26,03 % v roku 1975, odkiaľ uvedená hodnota vzrástla len mierne do roku 1985 na hodnotu 26,42 %. V ďalších rokoch už možno sledovať postupný pokles podielu obyvateľstva v predproduktívnom veku až na jeho *historicky najnižšiu hodnotu 15,32 % v roku 2009*. V sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,2211 percentuálneho bodu.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľstva v produktívnom veku sa vyvíjal v období rokov 1945 až 2009 kolísavým, rastúcim trendom. Počnúc rokom 1945 bola zaznamenaná hodnota podielu týchto obyvateľov 64,77 %, ktorá neskôr len mierne narástla na hodnotu 64,99 % v roku 1947, odkiaľ klesala až na *historicky najnižšiu hodnotu 61,34 % v roku 1961*. Od tohto roku možno sledovať nárast na hodnotu 64,11 % v roku 1973, odkedy opätovne mierne klesla na hodnotu 63,33 % v roku 1979. Neskôr následne narástla na hodnotu 64,31 % v roku 1983, odkedy len mierne klesla na hodnotu 63,94 % v roku 1987. Od tohto roku už nabral vývoj podielu obyvateľov v produktívnom veku vzrastajúcu tendenciu až na *historicky najvyššiu hodnotu 72,46 % v roku 2008*, odkedy len mierne poklesol na hodnotu 72,42 % v roku 2009. V uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1265 percentuálneho bodu.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľstva v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 1945 až 2009 kolísavou, mierne rastúcou tendenciou. Od roku 1945, kedy mala hodnota podielu uvedených obyvateľov *historicky najnižšiu hodnotu 6,56 %*, bol zaznamenaný viac-menej stabilný priebeh vývoja sledovaného ukazovateľa až do roku 1958 (6,75 %), pričom možno badať nepatrný nárast o 0,19 percentuálneho bodu. V nasledujúcom období už došlo ku kontinuálnemu nárastu až na hodnotu 10,56 % v roku 1979, neskôr k poklesu na hodnotu 9,33 % v roku 1983, odkedy môžeme badať zase pozvoľný nárast podielu obyvateľov v poproduktívnom veku na *historicky najvyššiu hodnotu 12,26 % v roku 2009*. V tomto období išlo o priemerný ročný nárast o 0,0946 percentuálneho bodu.

Z prezentovaných poznatkov vyplýva, že pre exaktné zachytenie starnutia populácie Slovenskej republiky budeme musieť sledovať vekovú štruktúru obyvateľstva, a to predovšetkým podiel obyvateľov v predproduktívnom veku a podiel obyvateľov v poproduktívnom veku. Z predošlých štúdií môžeme potvrdiť, že medzi rokmi 1991 až 2001 došlo k poklesu počtu obyvateľov v predproduktívnom veku za súčasného mierneho rastu počtu obyvateľov v poproduktívnom veku. To sa prejavilo v sledovanom období v celkovom starnutí obyvateľstva Slovenskej republiky, čo sa potvrdilo i rastom priemerného veku obyvateľov o 2,5 roka smerom nahor. Preto priemerný vek bude ďalšou sledovanou charakteristikou. Starnutie obyvateľstva sa významne prejavuje v ukazovateľoch stredná dĺžka života pri narodení, indexe starnutia a napokon indexe ekonomického zaťaženia.

Graf č. 4 Index starnutia obyvateľov Slovenskej republiky (1945-2009)

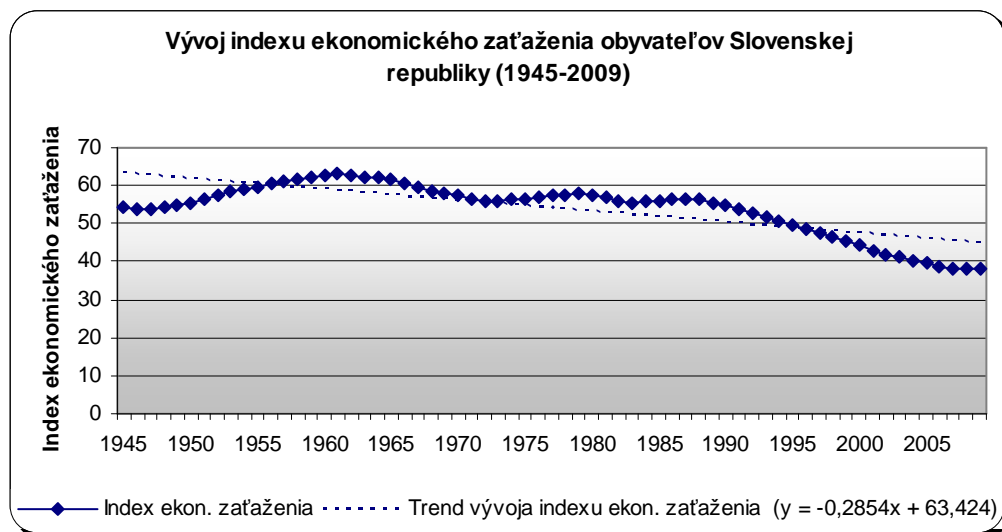

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu VEKOVÉ PYRAMÍDY OBYVATELSTVA SR, 1945-2009. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4125>>.

Iný pohľad na starnutie obyvateľstva znázorňuje *index starnutia* na Grafe č. 4, ktorý sprehľadňuje podiel počtu osôb v poproduktívnom veku (65 a viac rokov) na sto detí v predproduktívnom veku (0-14 rokov), ktorý mal v rokoch 1945 až 2009 kolísavú, rastúcu tendenciu. Od roku 1945, keď index starnutia dosiahol hodnotu 22,90, mierne vzrástol na hodnotu 23,51 v roku 1947 a následne klesol na *historicky najnižšiu hodnotu 21,41* v roku 1957. Od tohto roku narástol až na hodnotu 40,42 v roku 1979, neskôr do roku 1983 klesol na hodnotu 35,39, odkedy hodnota indexu starnutia narastala až na *historicky najvyššiu hodnotu 80,01* v roku 2009. Matematický model lineárnej regresie zachytil priemerný ročný nárast indexu starnutia o 0,7961 bodu. (Koprla, 2010a, s. 51).

Ekonomický pohľad na starnutie obyvateľstva zachytáva *index ekonomického zaťaženia* na Grafe č. 5, ktorý zobrazuje podiel počtu obyvateľov v predproduktívnom veku (0-14 rokov) a obyvateľov v poproduktívnom veku (65 a viac rokov) pripadajúcich na sto obyvateľov v produktívnom veku (15-64 rokov), ktorý mal v rokoch 1945 až 2009 kolísavú, klesajúcu tendenciu. Od roku 1945, keď index ekonomického zaťaženia dosiahol hodnotu 50,40, mierne klesol na hodnotu 53,87 v roku 1947 a následne vzrástol na *historicky najvyššiu hodnotu 63,02* v roku 1961. Od tohto roku klesol až na hodnotu 55,98 v roku 1973, neskôr do roku 1979 narástol na hodnotu 57,90, potom opäť klesol na hodnotu 55,51 v roku 1983. Neskôr narástol až na hodnotu 56,40 v roku 1987, odkedy hodnota indexu ekonomického zaťaženia klesala až na *historicky najnižšiu hodnotu 38,00* v roku 2008, od tohto roku len mierne vzrástla na hodnotu 38,09 v roku 2009. Matematický model lineárnej regresie zachytil priemerný ročný pokles indexu ekonomického zaťaženia o 0,2854 bodu, čo znamenalo zníženie zaťaženia populácie v produktívnom veku.

Graf č. 5 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Slovenskej republiky (1945-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu VEKOVÉ PYRAMÍDY OBYVATELSTVA SR, 1945-2009. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4125>>.

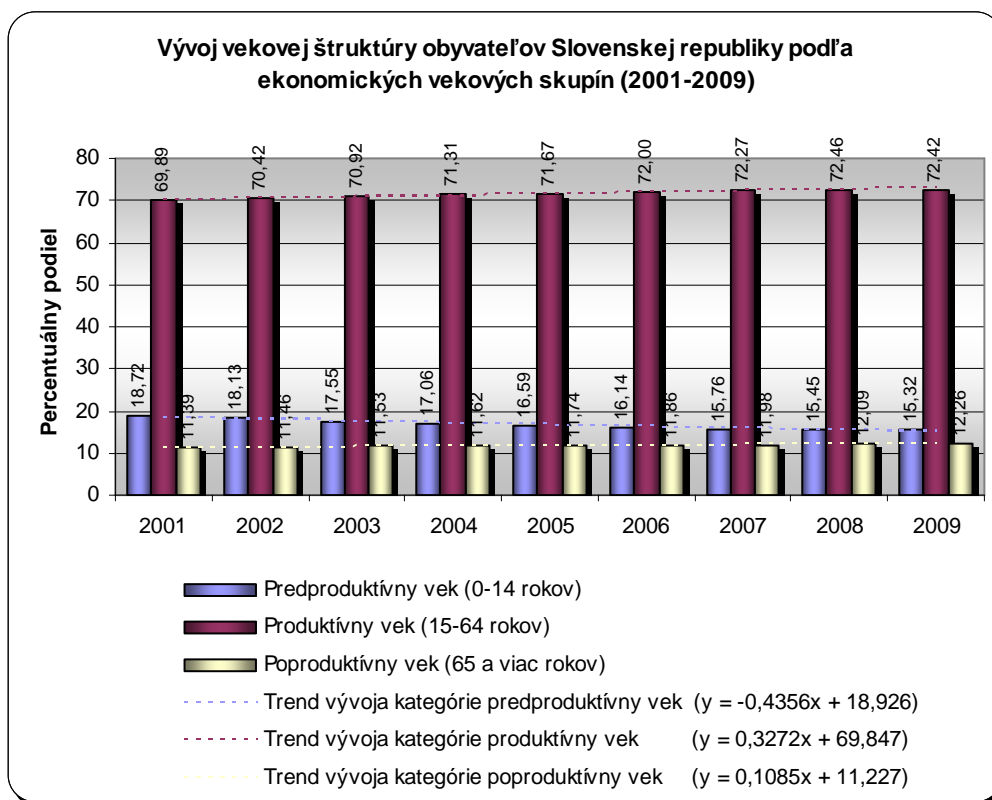
2 Analýza vývoja starnutia obyvateľstva s ohľadom na kraje

V deviatich podkapitolách nasledujúcej časti štúdie zhrnieme v prehľadnej podobe poznatky, ku ktorým sme dospeli pri analyzovaní fenoménu starnutia obyvateľstva Slovenskej republiky, ako aj jej jednotlivých krajov. V jednotlivých podkapitolách štúdie budeme analyzovať päť ukazovateľov charakterizujúcich starnutie obyvateľstva, ktorými sú *veková štruktúra podľa ekonomických vekových skupín*, *index starnutia*, *priemerný vek*, *stredná dĺžka života pri narodení* a *index ekonomického zaťaženia*. Pre porovnanie trendov vývoja jednotlivých ukazovateľov sme použili regresnú analýzu, presnejšie model lineárnej regresie (parameter regresnej priamky). Pri analýze sme vychádzali z parametrov regresných priamok jednotlivých ukazovateľov, ktoré reprezentovali skúmaný trend rastu, prípadne poklesu. Ukazovatele pre jednotlivé kraje Slovenskej republiky sme následne zoradili podľa ich výsledných hodnôt, ktoré sme pre potreby analýzy rozdelili do troch skupín, pričom sme ich označili názvami „*nízke tempo*“, „*stredné tempo*“, a napokon „*vysoké tempo*“ rastu, prípadne poklesu. Informácie za jednotlivé kraje pozostávajú z prezentácie vyššie uvedených piatich skúmaných ukazovateľov. Na tomto mieste by sme ešte objasnili pojem *stredná dĺžka života pri narodení*: ide o ukazovateľ, ktorý matematicky vyjadruje hypotetický počet rokov, ktorých sa priemerne dožije osoba za predpokladu, že sa ukazovatele úmrtnosti obyvateľstva danej krajiny výrazne nezmenia. Z ekonomického hľadiska si budem všimáť najmä hodnotu indexu ekonomického zaťaženia, ktorej vysoká hodnota predstavuje vyšší podiel ekonomicky závislého obyvateľstva v príslušnom kraji. Ďalej nasleduje prezentácia trendu starnutia obyvateľov Slovenskej republiky s ohľadom na jednotlivé kraje.

2.1 Vývoj starnutia obyvateľov Slovenskej republiky

Úvodná podkapitola prezentuje analýzu vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Slovenskej republiky podľa ekonomických vekových skupín, vývoja indexu starnutia obyvateľov Slovenskej republiky, vývoja priemerného veku obyvateľov Slovenskej republiky, vývoja strednej dĺžky života obyvateľov Slovenskej republiky pri narodení, a tiež indexu ekonomického zapaženia obyvateľov Slovenskej republiky.

Graf č. 6: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov Slovenskej republiky podľa ekonomických vekových skupín (2001-2009)

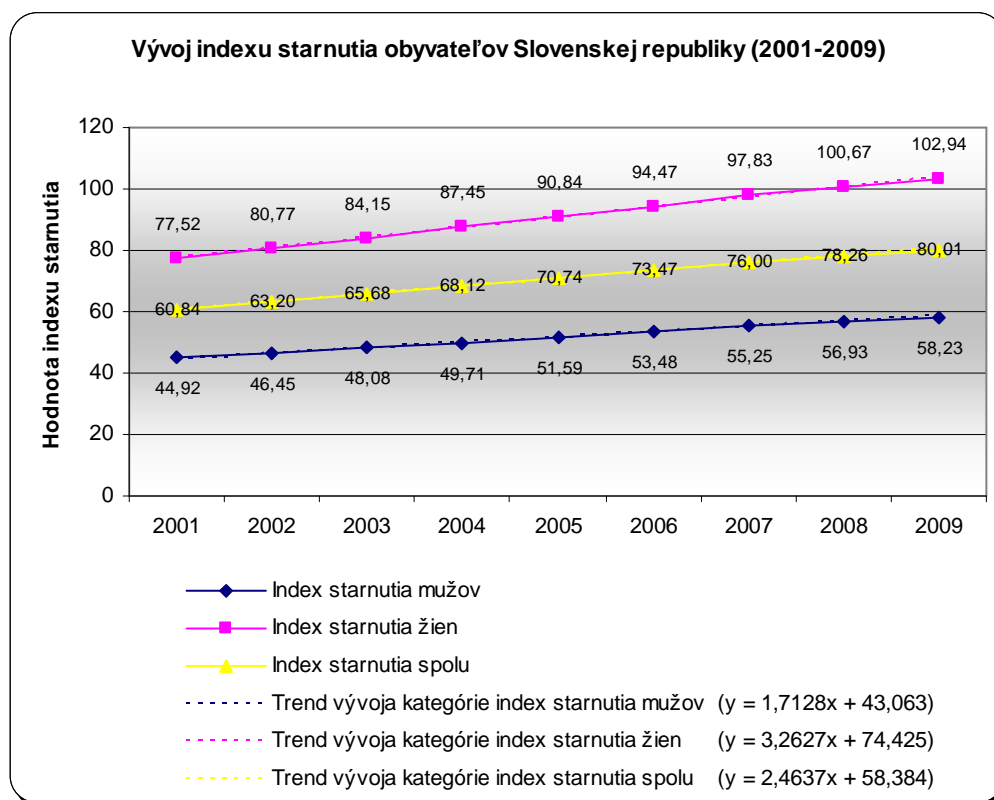

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Predproduktívny vek (0-14 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľstva Slovenskej republiky v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,4356 percentuálneho bodu a absolútnemu poklesu o 3,40 percentuálneho bodu, čo predstavovalo pokles o 175 650 obyvateľov.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľstva Slovenskej republiky v produktívnom veku sa vyvíjal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,3272 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 2,53 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 169 175 obyvateľov.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľstva Slovenskej republiky v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1085 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 0,87 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 52 449 obyvateľov.

Graf č. 7: Vývoj indexu starnutia obyvateľov Slovenskej republiky (2001-2009)

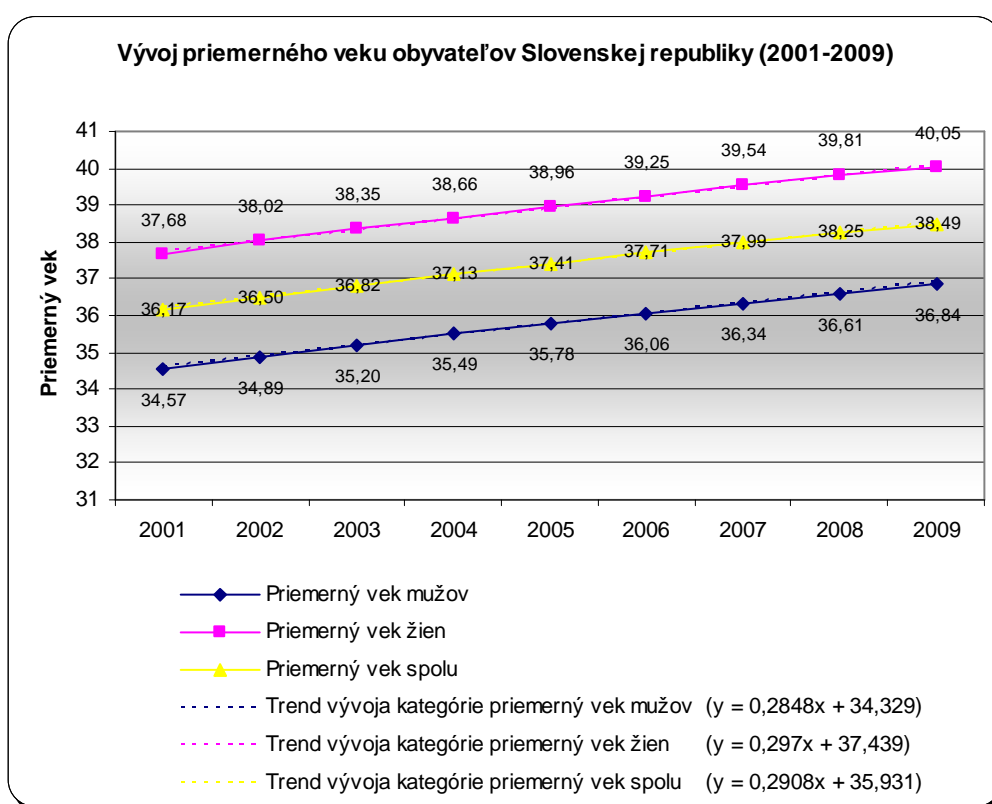

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Index starnutia mužov:** Vývoj indexu starnutia mužov v Slovenskej republike sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcou tendenciou, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 1,7128 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 13,31 indexového bodu.

- **Index starnutia žien:** Vývoj indexu starnutia žien v Slovenskej republike zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcu tendenciu, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 3,2627 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 25,42 indexového bodu.
- **Index starnutia spolu:** Vývoj indexu starnutia obyvateľov Slovenskej republiky sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcim trendom, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 2,4637 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 19,16 indexového bodu.

Graf č. 8: Vývoj priemerného veku obyvateľov Slovenskej republiky (2001-2009)

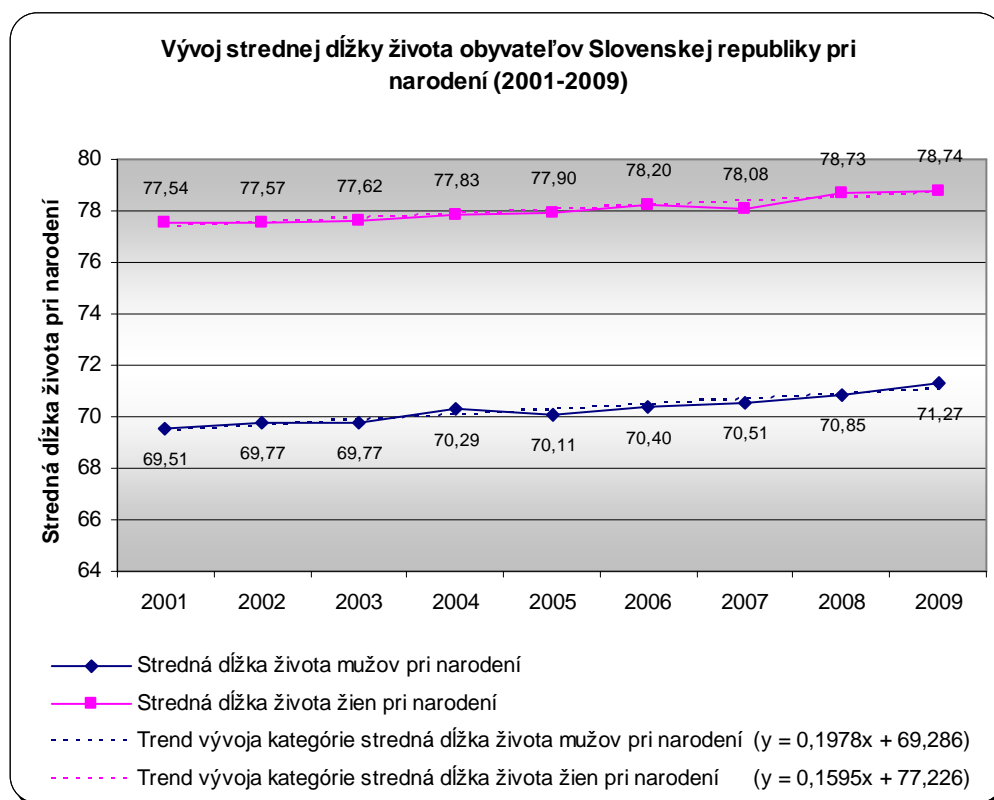

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Priemerný vek mužov:** Vývoj priemerného veku mužov v Slovenskej republike sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 0,2848 roka a absolútnemu nárastu o 2,27 roka.

- **Priemerný vek žien:** Vývoj priemerného veku žien v Slovenskej republike sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému *nárastu o 0,297 roka* a absolútnemu *nárastu o 2,37 roka*.
- **Priemerný vek spolu:** Vývoj priemerného veku obyvateľov Slovenskej republiky zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému *nárastu o 0,2908 roka* a absolútnemu *nárastu o 2,32 roka*.

Graf č. 9: Vývoj strednej dĺžky života obyvateľov Slovenskej republiky pri narodení (2001-2009)

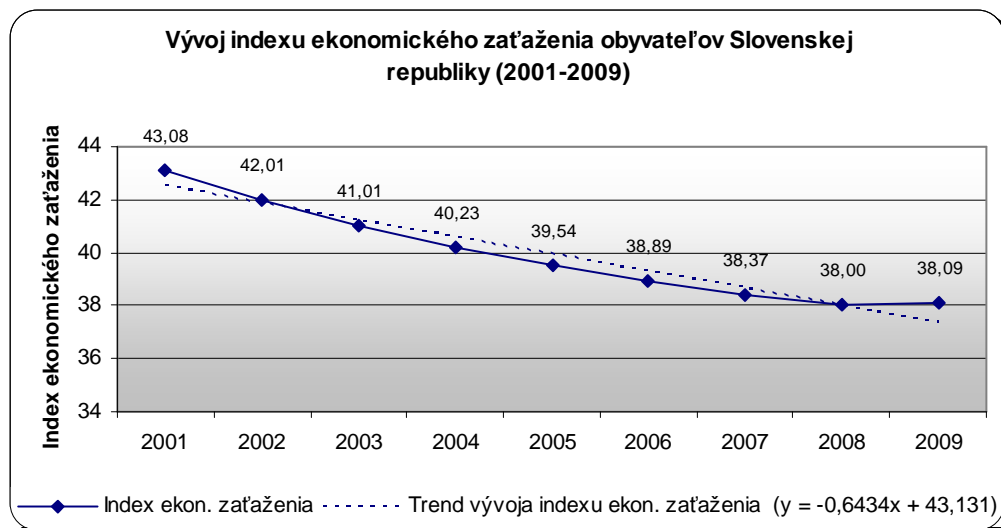

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu **DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)**. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Stredná dĺžka života mužov pri narodení:** Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u mužov v Slovenskej republike zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému *nárastu o 0,1978 roka* a absolútnemu *nárastu o 1,76 roka*.

- *Stredná dĺžka života žien pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u žien v Slovenskej republike sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1595 roka a absolútnemu nárastu o 1,20 roka.

Graf č. 10 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Slovenskej republiky (2001-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

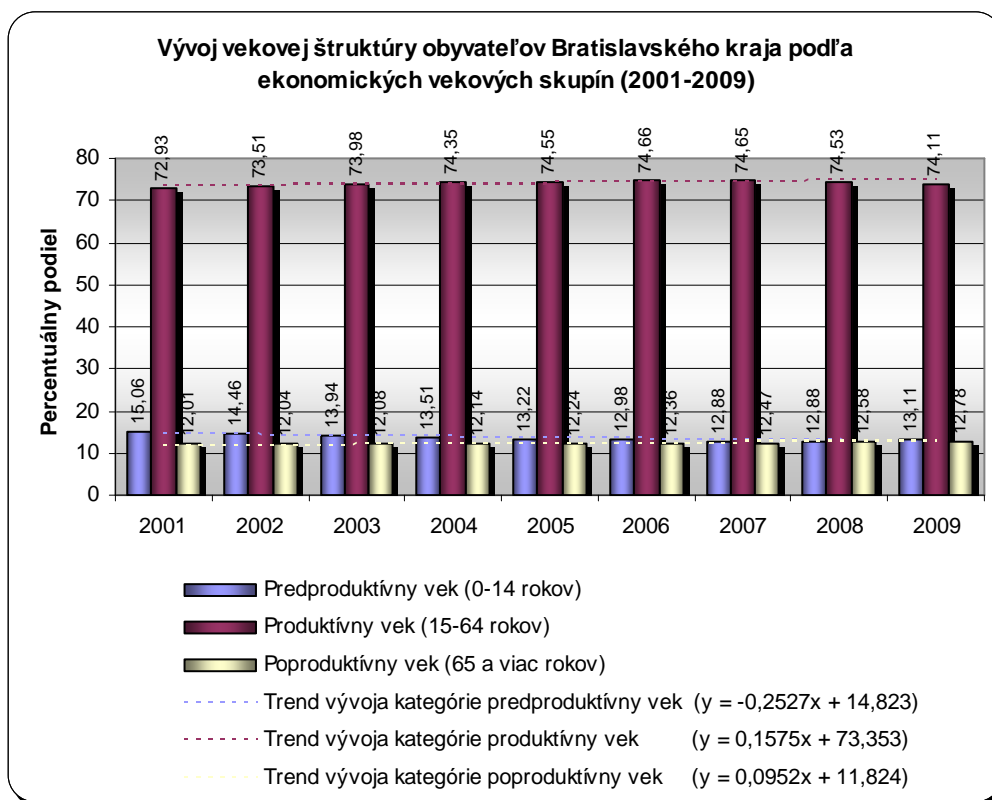
- *Index ekonomického zaťaženia:* Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Slovenskej republiky zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,6434 indexového bodu a absolútnemu poklesu o 4,99 indexového bodu.

Slovenská republika ako celok sa vyznačovala celkovým miernym poklesom podielu obyvateľstva v predproduktívnom veku za súčasného mierneho rastu podielu obyvateľstva v produktívnom a poproduktívnom veku. Tento fakt prispel i k zvýšeniu hodnoty indexu starnutia, ktorá sa v sledovanom období zvýšila o 19,16 indexového bodu. Uvedené skutočnosti vplývali aj na zvýšenie priemerného veku obyvateľov, pričom v období medzi rokmi 2001 až 2009 došlo k zvýšeniu priemerného veku obyvateľov Slovenskej republiky o 2,32 roka. V kontexte uvedených skutočností sa zvýšila i stredná dĺžka života u mužov o 1,76 roka a u žien o 1,20 roka. Z pohľadu ekonomického zaťaženia obyvateľov došlo v uvedenom období ku kontinuálnemu poklesu indexu ekonomického zaťaženia až do roku 2008, pričom od roku 2009 môžeme pozorovať mierny nárast na hodnotu 38,09 bodu.

2.2 Vývoj starnutia obyvateľov Bratislavského kraja

Nasledujúca podkapitola objasňuje analýzu vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Bratislavského kraja podľa ekonomických vekových skupín, vývoja indexu starnutia obyvateľov Bratislavského kraja, vývoja priemerného veku obyvateľov Bratislavského kraja, vývoja strednej dĺžky života obyvateľov Bratislavského kraja pri narodení, a napokon indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Bratislavského kraja.

Graf č. 11: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov Bratislavského kraja podľa ekonomických vekových skupín (2001-2009)

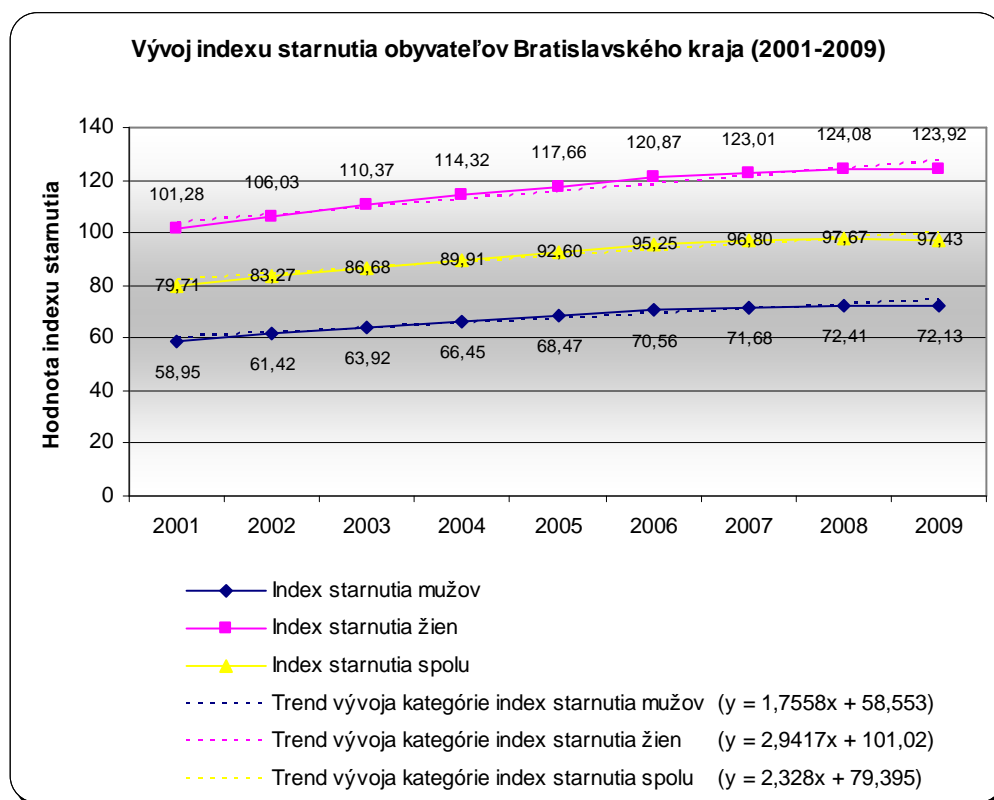

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Predproduktívny vek (0-14 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Bratislavského kraja v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,2527 percentuálneho bodu a absolútnemu poklesu o 1,95 percentuálneho bodu, čo predstavovalo pokles o 8 580 obyvateľov.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Bratislavského kraja v produktívnom veku sa vyvíjal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1575 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 1,18 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 24 610 obyvateľov.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Bratislavského kraja v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,0952 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 0,77 percentuálneho bodu, čo prinieslo nárast o 7 634 obyvateľov.

Graf č. 12: Vývoj indexu starnutia obyvateľov Bratislavského kraja (2001-2009)

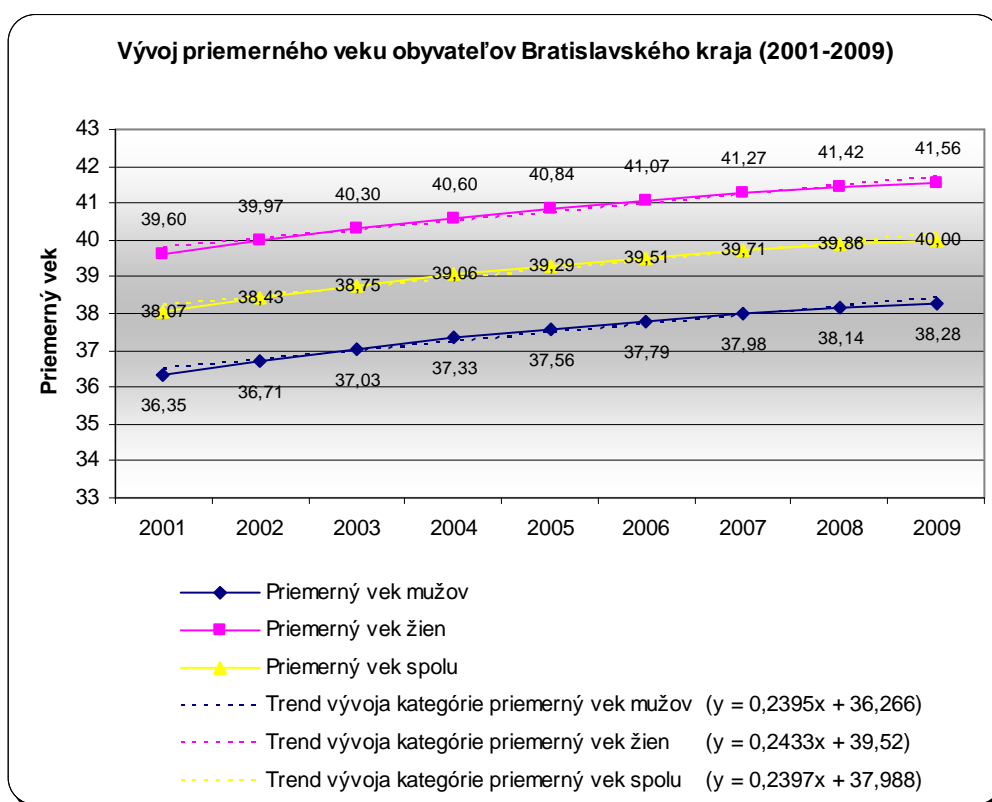

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Index starnutia mužov:** Vývoj indexu starnutia mužov v Bratislavskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 1,7558 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 13,19 indexového bodu.

- **Index starnutia žien:** Vývoj indexu starnutia žien v Bratislavskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 2,9417 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 22,63 indexového bodu.
- **Index starnutia spolu:** Vývoj indexu starnutia obyvateľov Bratislavského kraja sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcim trendom, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 2,328 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 17,72 indexového bodu.

Graf č. 13: Vývoj priemerného veku obyvateľov Bratislavského kraja (2001-2009)

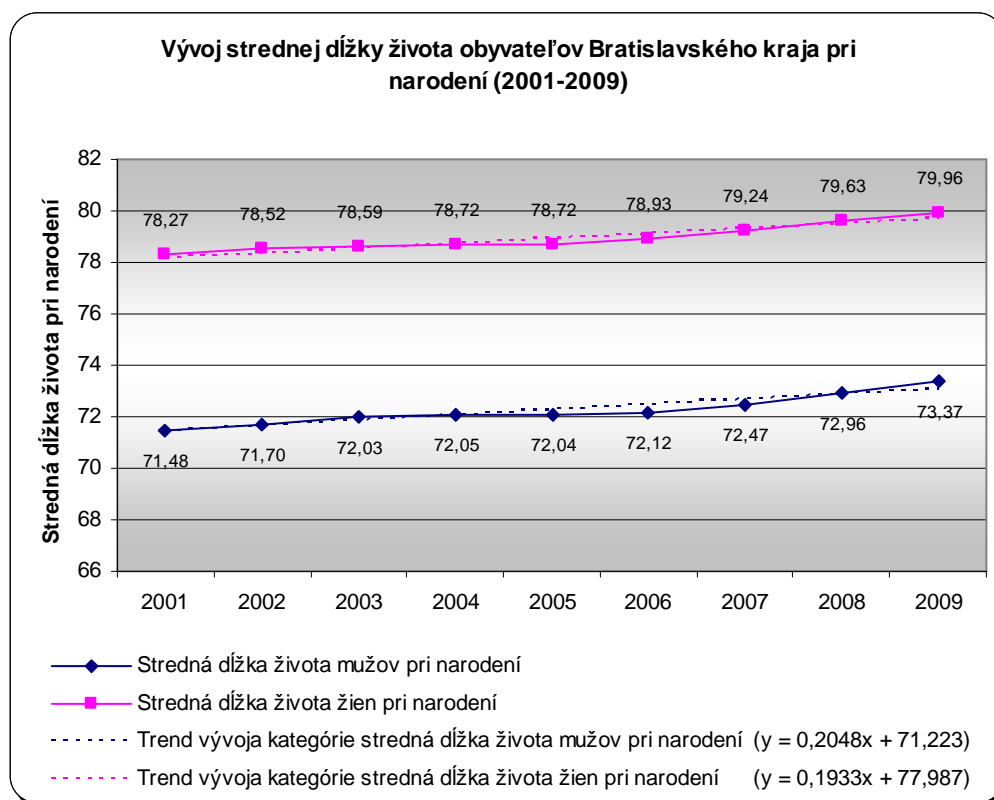

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Priemerný vek mužov:** Vývoj priemerného veku mužov v Bratislavskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2395 roka a absolútnemu nárastu o 1,93 roka.

- **Priemerný vek žien:** Vývoj priemerného veku žien v Bratislavskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému *nárastu* o 0,2433 roka a absolútnemu *nárastu* o 1,96 roka.
- **Priemerný vek spolu:** Vývoj priemerného veku obyvateľov Bratislavského kraja zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému *nárastu* o 0,2397 roka a absolútnemu *nárastu* o 1,93 roka.

Graf č. 14: Vývoj strednej dĺžky života obyvateľov Bratislavského kraja pri narodení (2001-2009)

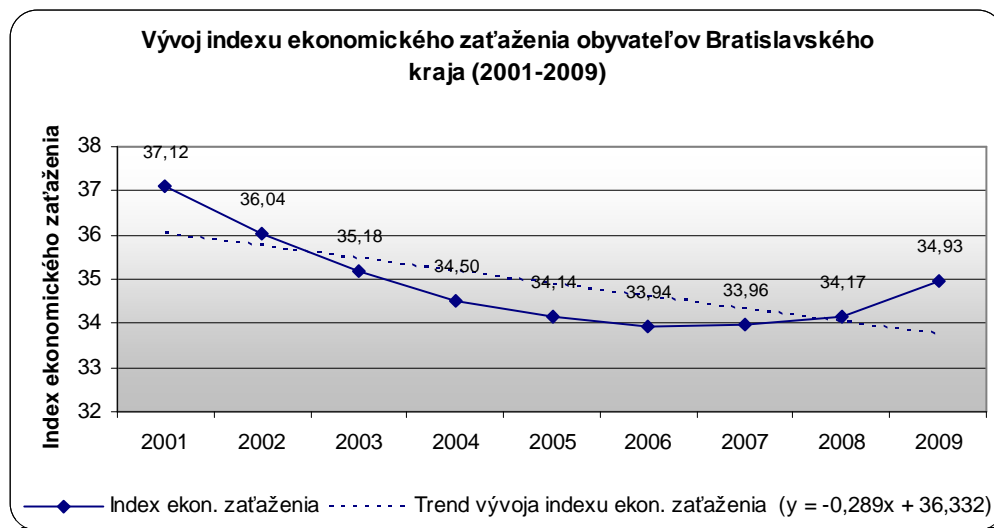

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Stredná dĺžka života mužov pri narodení:** Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u mužov v Bratislavskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému *nárastu* o 0,2048 roka a absolútnemu *nárastu* o 1,89 roka.

- *Stredná dĺžka života žien pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u žien v Bratislavskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1933 roka a absolútnemu nárastu o 1,69 roka.

Graf č. 15 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Bratislavského kraja (2001-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

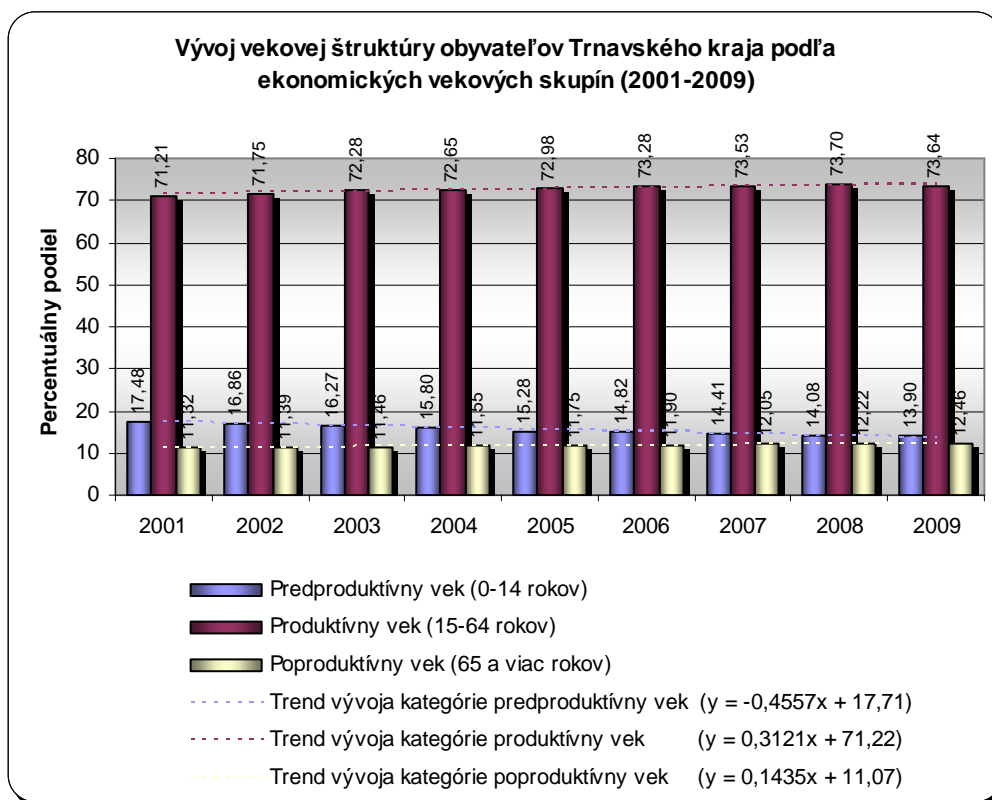
- *Index ekonomického zaťaženia:* Vývoj indexu ekonomického zaťaženia v Bratislavskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,289 indexového bodu a absolútnemu poklesu o 2,19 indexového bodu.

Bratislavský kraj charakterizovalo z hľadiska vekovej štruktúry nízke tempo poklesu podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, nízke tempo nárastu podielu obyvateľov v produktívnom veku a stredné tempo nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku. Z pohľadu indexu starnutia sme zaznamenali stredné tempo nárastu hodnoty indexu starnutia mužov, žien i celého obyvateľstva. Vzhľadom na priemerný vek sme identifikovali nízke tempo nárastu priemerného veku mužov, žien i celého obyvateľstva. Analýza strednej (očakávanej) dĺžky života odhalila skutočnosť, že došlo k strednému tempu nárastu strednej dĺžky života mužov pri narodení a vysokému tempu nárastu strednej dĺžky života žien pri narodení.

2.3 Vývoj starnutia obyvateľov Trnavského kraja

Prvú tretinu analýz uzatvára podkapitola venujúca sa analýze vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Trnavského kraja podľa ekonomických vekových skupín, vývoja indexu starnutia obyvateľov Trnavského kraja, vývoja priemerného veku obyvateľov Trnavského kraja, vývoja strednej dĺžky života obyvateľov Trnavského kraja pri narodení, a tiež indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Trnavského kraja.

Graf č. 16: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov Trnavského kraja podľa ekonomických vekových skupín (2001-2009)

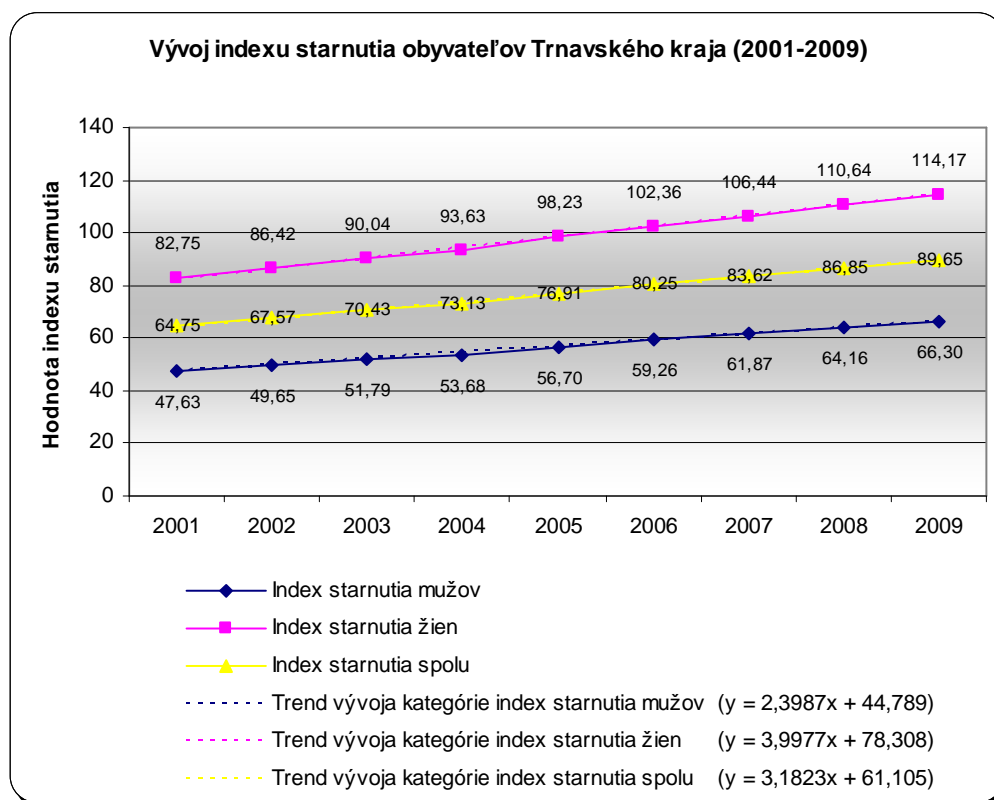

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Predproduktívny vek (0-14 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Trnavského kraja v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,4557 percentuálneho bodu a absolútnemu poklesu o 3,58 percentuálneho bodu, čo predstavovalo pokles o 18 249 obyvateľov.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Trnavského kraja v produktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,3121 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 2,44 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 21 237 obyvateľov.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Trnavského kraja v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1435 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 1,14 percentuálneho bodu, čo predstavovalo nárast o 7 619 obyvateľov.

Graf č. 17: Vývoj indexu starnutia obyvateľov Trnavského kraja (2001-2009)

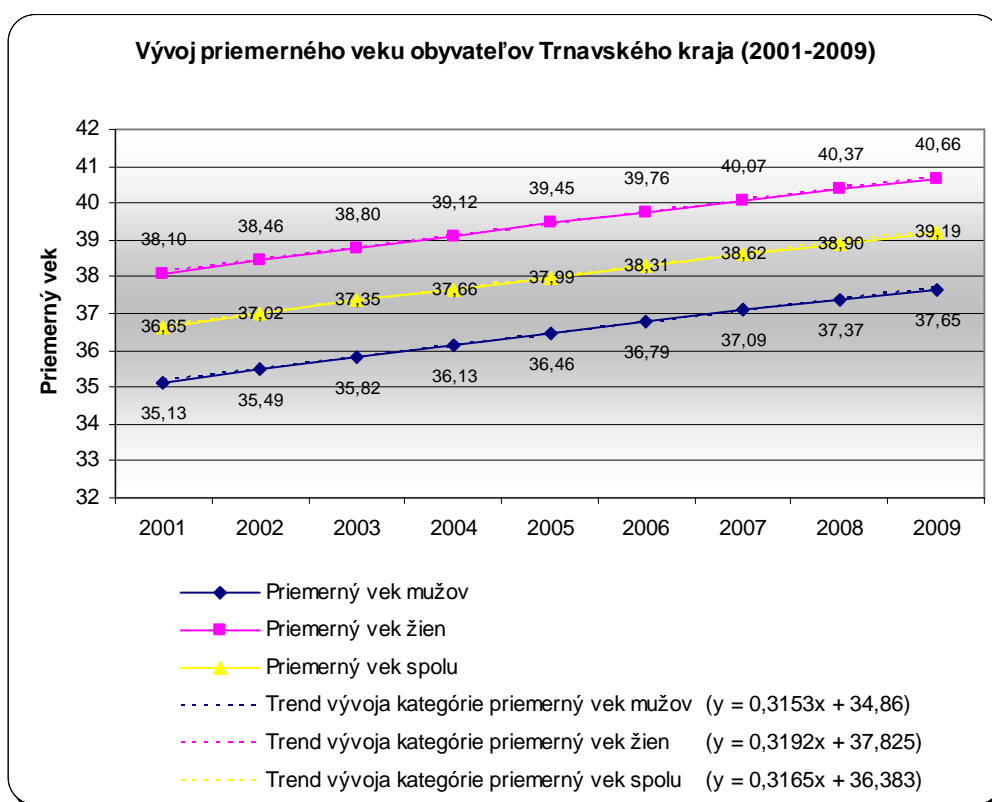

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu **DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)**. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Index starnutia mužov:** Vývoj indexu starnutia mužov v Trnavskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcou tendenciou, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 2,3987 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 18,67 indexového bodu.

- **Index starnutia žien:** Vývoj indexu starnutia žien v Trnavskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcu tendenciu, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 3,9977 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 31,42 indexového bodu.
- **Index starnutia spolu:** Vývoj indexu starnutia obyvateľov Trnavského kraja sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcim trendom, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 3,1823 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 24,90 indexového bodu.

Graf č. 18: Vývoj priemerného veku obyvateľov Trnavského kraja (2001-2009)

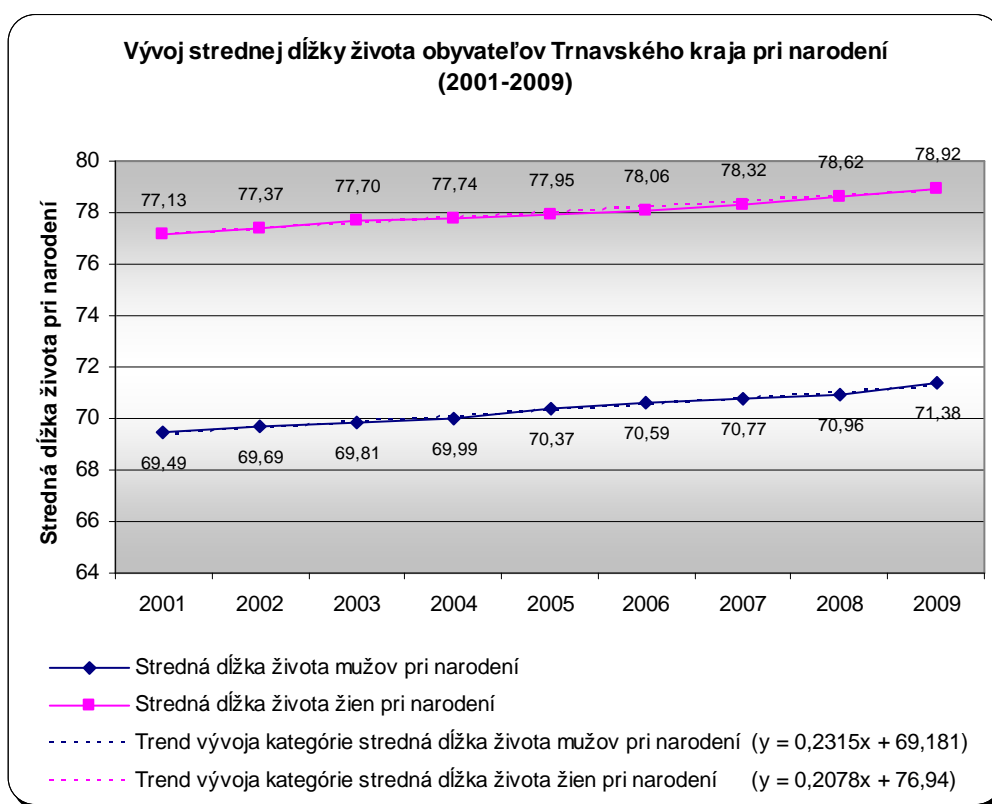

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Priemerný vek mužov:** Vývoj priemerného veku mužov v Trnavskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 0,3153 roka a absolútnemu nárastu o 2,52 roka.

- **Priemerný vek žien:** Vývoj priemerného veku žien v Trnavskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,3192 roka a absolútnemu nárastu o 2,56 roka.
- **Priemerný vek spolu:** Vývoj priemerného veku obyvateľov Trnavského kraja zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 0,3165 roka a absolútnemu nárastu o 2,54 roka.

Graf č. 19: Vývoj strednej dĺžky života obyvateľov Trnavského kraja pri narodení (2001-2009)

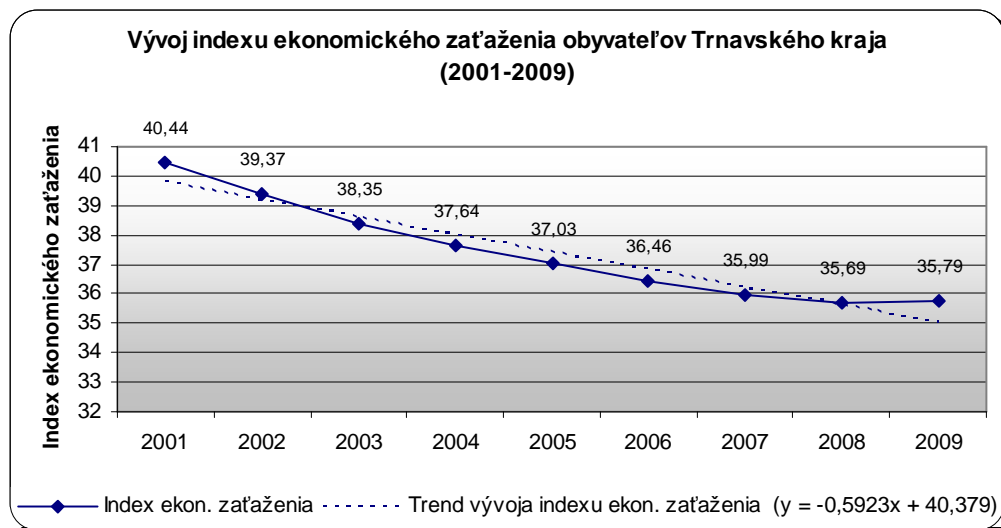

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Stredná dĺžka života mužov pri narodení:** Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u mužov v Trnavskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2315 roka a absolútnemu nárastu o 1,89 roka.

- *Stredná dĺžka života žien pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u žien v Trnavskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2078 roka a absolútnemu nárastu o 1,79 roka.

Graf č. 20 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Trnavského kraja (2001-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu *DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)*. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

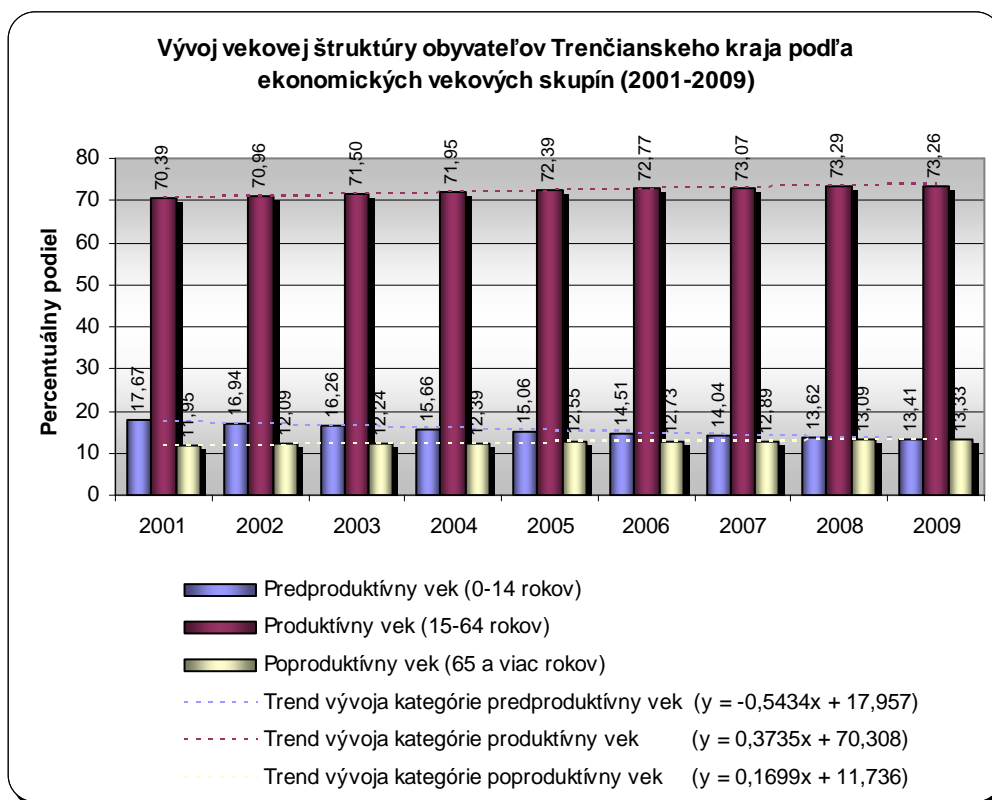
- *Index ekonomického zaťaženia:* Vývoj indexu ekonomického zaťaženia v Trnavskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,5923 indexového bodu a absolútnemu poklesu o 4,65 indexového bodu.

Trnavský kraj charakterizovalo z hľadiska vekovej štruktúry stredné tempo poklesu podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, stredné tempo nárastu podielu obyvateľov v produktívnom veku a vysoké tempo nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku. Z pohľadu indexu starnutia sme zaznamenali vysoké tempo nárastu hodnoty indexu starnutia mužov, žien i celého obyvateľstva. Vzhľadom na priemerný vek sme identifikovali vysoké tempo nárastu priemerného veku mužov, žien i celého obyvateľstva. Analýza strednej (očakávanej) dĺžky života odhalila skutočnosť, že došlo k vysokému tempu nárastu strednej dĺžky života mužov aj žien pri narodení.

2.4 Vývoj starnutia obyvateľov Trenčianskeho kraja

Ďalšia podkapitola v sebe zahŕňa analýzu vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Trenčianskeho kraja podľa ekonomických vekových skupín, vývoja indexu starnutia obyvateľov Trenčianskeho kraja, vývoja priemerného veku obyvateľov Trenčianskeho kraja, vývoja strednej dĺžky života obyvateľov Trenčianskeho kraja pri narodení, a napokon indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Trenčianskeho kraja.

Graf č. 21: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov Trenčianskeho kraja podľa ekonomických vekových skupín (2001-2009)

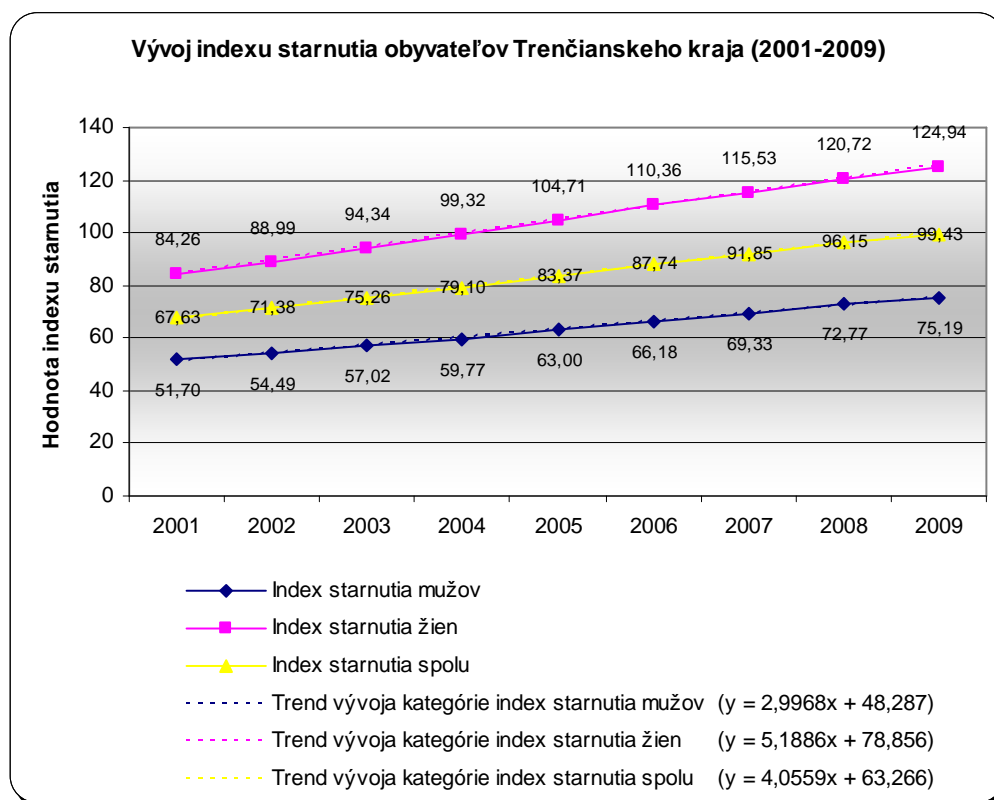

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu **DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)**. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Predproduktívny vek (0-14 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Trenčianskeho kraja v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,5434 percentuálneho bodu a absolútnemu poklesu o 4,26 percentuálneho bodu, čo predstavovalo pokles o 26 516 obyvateľov.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Trenčianskeho kraja v produktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,3735 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 2,87 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 13 191 obyvateľov.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Trenčianskeho kraja v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1699 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 1,39 percentuálneho bodu, čo predstavovalo nárast o 7 622 obyvateľov.

Graf č. 22: Vývoj indexu starnutia obyvateľov Trenčianskeho kraja (2001-2009)

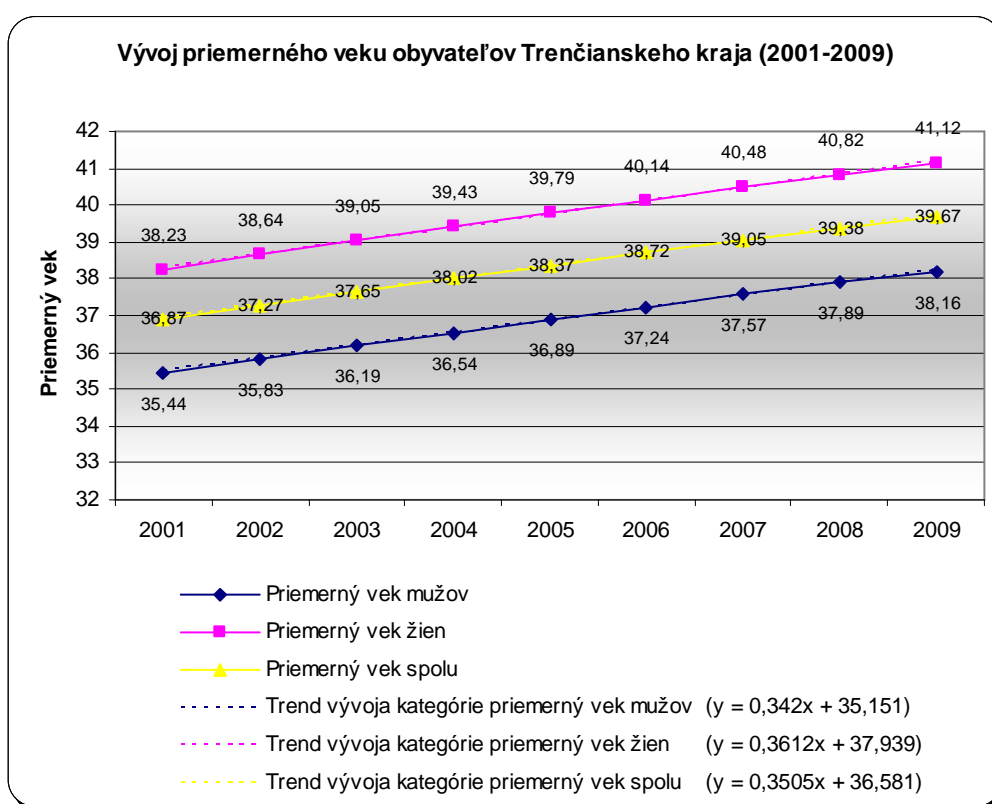

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Index starnutia mužov:** Vývoj indexu starnutia mužov v Trenčianskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcou tendenciou, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 2,9968 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 23,49 indexového bodu.

- **Index starnutia žien:** Vývoj indexu starnutia žien v Trenčianskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcu tendenciu, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 5,1886 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 40,68 indexového bodu.
- **Index starnutia spolu:** Vývoj indexu starnutia obyvateľov Trenčianskeho kraja sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcim trendom, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 4,0559 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 31,80 indexového bodu.

Graf č. 23: Vývoj priemerného veku obyvateľov Trenčianskeho kraja (2001-2009)

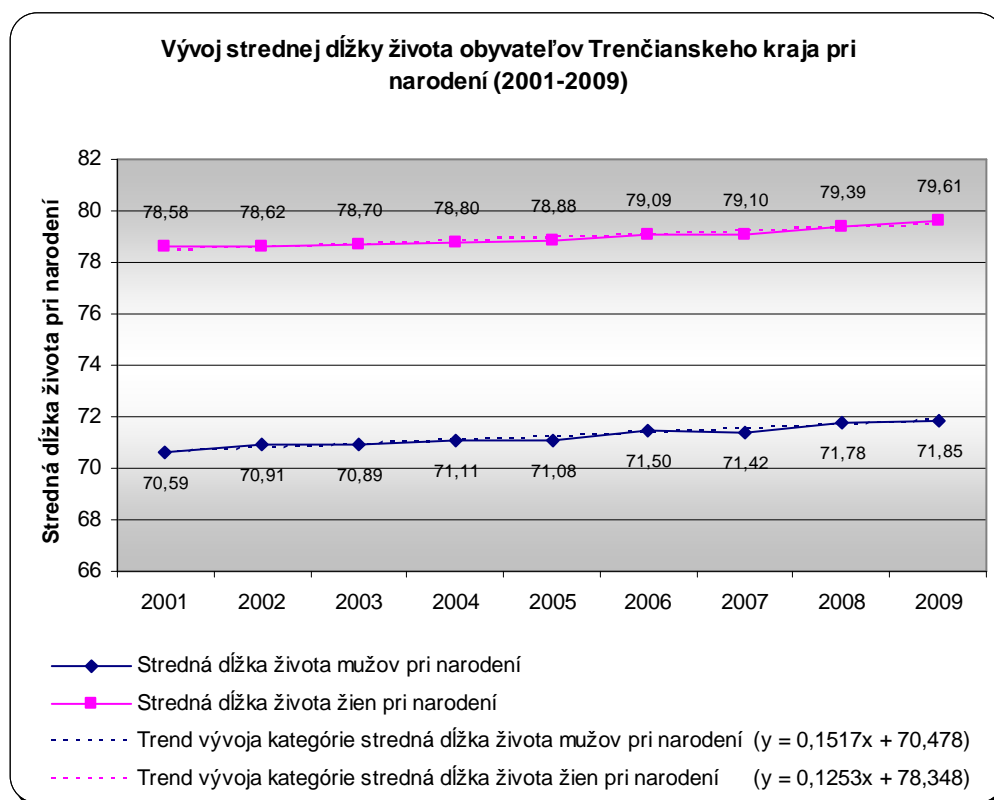

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Priemerný vek mužov:** Vývoj priemerného veku mužov v Trenčianskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,342 roka a absolútnemu nárastu o 2,72 roka.

- **Priemerný vek žien:** Vývoj priemerného veku žien v Trenčianskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému *nárastu* o 0,3612 roka a absolútnemu *nárastu* o 2,89 roka.
- **Priemerný vek spolu:** Vývoj priemerného veku obyvateľov Trenčianskeho kraja zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému *nárastu* o 0,3505 roka a absolútnemu *nárastu* o 2,80 roka.

Graf č. 24: Vývoj strednej dĺžky života obyvateľov Trenčianskeho kraja pri narodení (2001-2009)

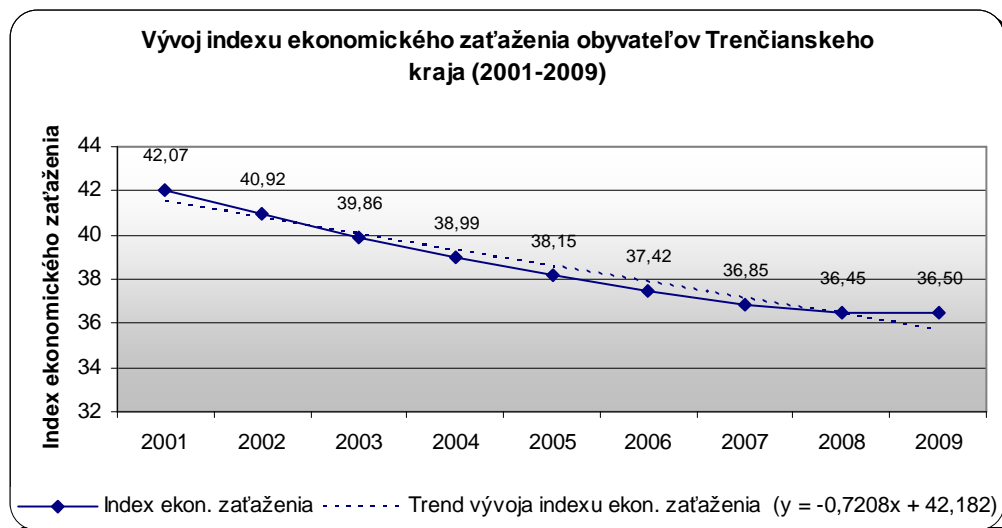

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu **DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)**. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Stredná dĺžka života mužov pri narodení:** Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u mužov v Trenčianskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému *nárastu* o 0,1517 roka a absolútnemu *nárastu* o 1,26 roka.

- *Stredná dĺžka života žien pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u žien v Trenčianskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1253 roka a absolútnemu nárastu o 1,03 roka.

Graf č. 25 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Trenčianskeho kraja (2001-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

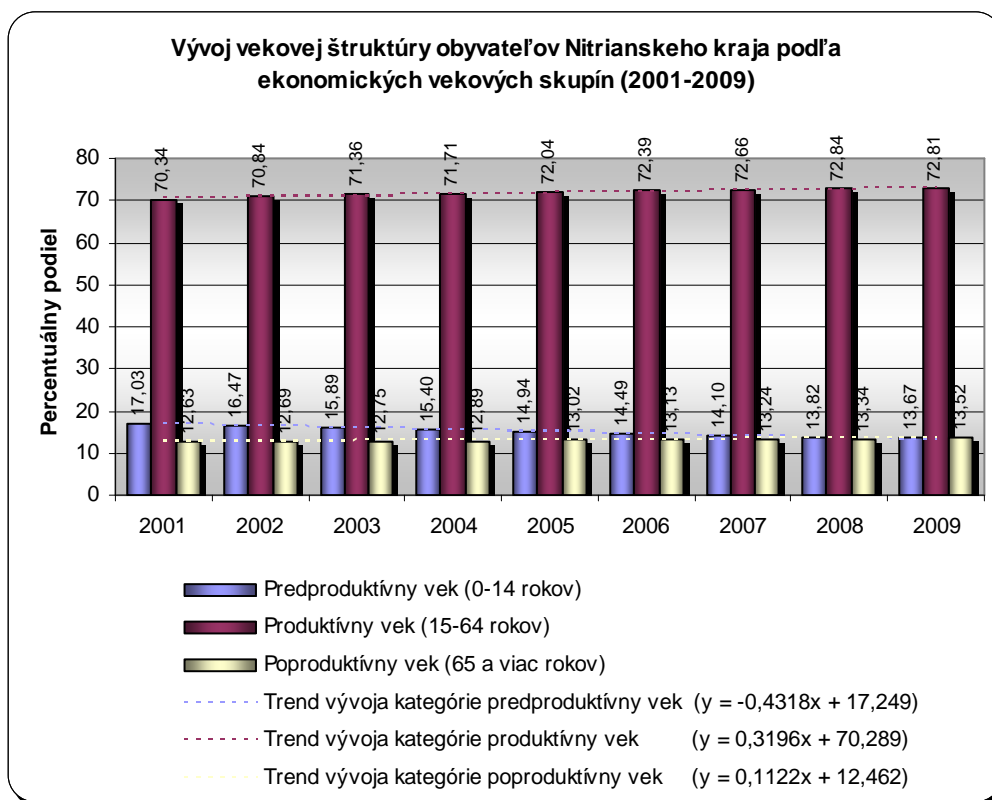
- *Index ekonomického zaťaženia:* Vývoj indexu ekonomického zaťaženia v Trenčianskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,7208 indexového bodu a absolútnemu poklesu o 5,57 indexového bodu.

Trenčiansky kraj charakterizovalo z hľadiska vekovej štruktúry vysoké tempo poklesu podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, vysoké tempo nárastu podielu obyvateľov v produktívnom veku a vysoké tempo nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku. Z pohľadu indexu starnutia sme zaznamenali vysoké tempo nárastu hodnoty indexu starnutia mužov, žien i celého obyvateľstva. Vzhľadom na priemerný vek sme identifikovali vysoké tempo nárastu priemerného veku mužov, žien i celého obyvateľstva. Analýza strednej (očakávanej) dĺžky života odhalila skutočnosť, že došlo k nízkemu tempu nárastu strednej dĺžky života mužov pri narodení a strednému tempu nárastu strednej dĺžky života žien pri narodení.

2.5 Vývoj starnutia obyvateľov Nitrianskeho kraja

Druhú polovicu analýz otvára podkapitola zaoberajúca sa analýzou vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Nitrianskeho kraja podľa ekonomických vekových skupín, vývoja indexu starnutia obyvateľov Nitrianskeho kraja, vývoja priemerného veku obyvateľov Nitrianskeho kraja, vývoja strednej dĺžky života obyvateľov Nitrianskeho kraja pri narodení, a tiež indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Nitrianskeho kraja.

Graf č. 26: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov Nitrianskeho kraja podľa ekonomických vekových skupín (2001-2009)

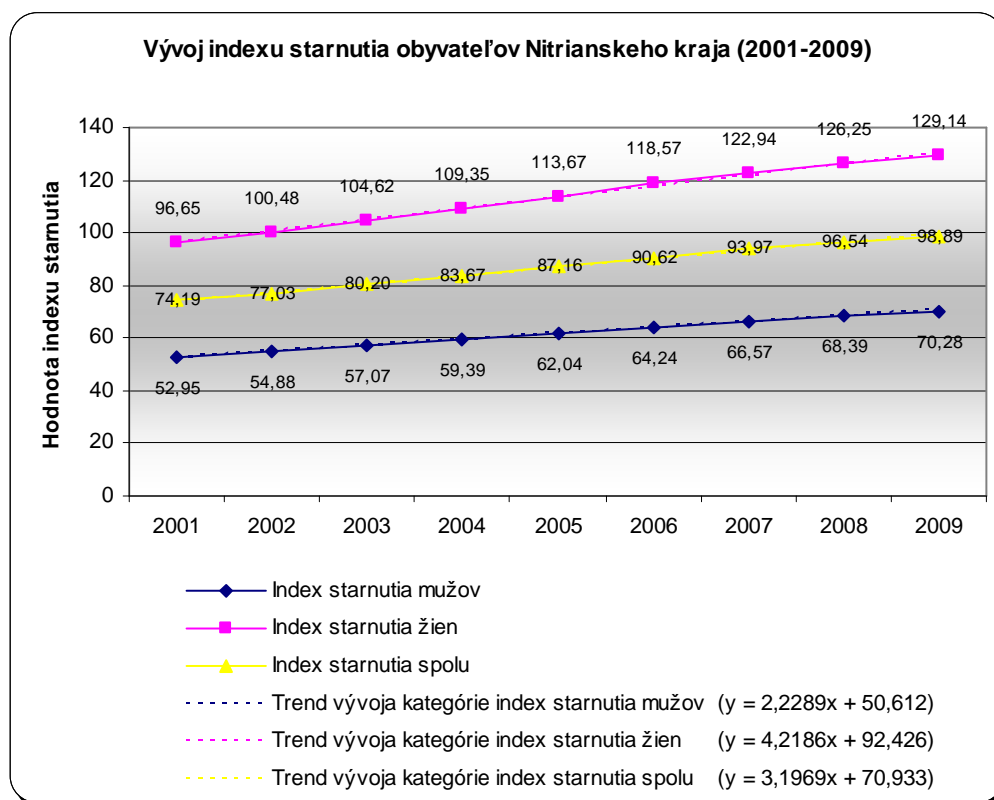

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Predproduktívny vek (0-14 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Nitrianskeho kraja v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,4318 percentuálneho bodu a absolútnemu poklesu o 3,36 percentuálneho bodu, čo predstavovalo pokles o 24 832 obyvateľov.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Nitrianskeho kraja v produktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,3196 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 2,47 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 12 774 obyvateľov.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Nitrianskeho kraja v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1122 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 0,89 percentuálneho bodu, čo predstavovalo nárast o 5 407 obyvateľov.

Graf č. 27: Vývoj indexu starnutia obyvateľov Nitrianskeho kraja (2001-2009)

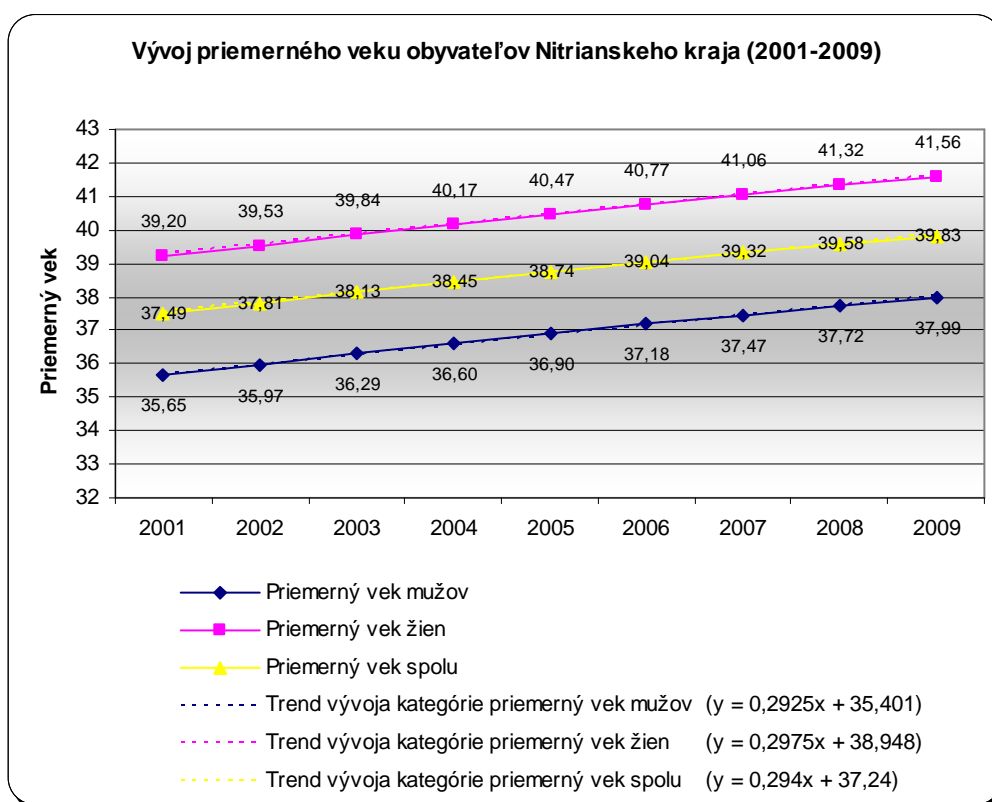

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Index starnutia mužov:** Vývoj indexu starnutia mužov v Nitrianskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcou tendenciou, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 2,2289 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 17,34 indexového bodu.

- **Index starnutia žien:** Vývoj indexu starnutia žien v Nitrianskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcu tendenciu, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 4,2186 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 32,49 indexového bodu.
- **Index starnutia spolu:** Vývoj indexu starnutia obyvateľov Nitrianskeho kraja sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcim trendom, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 3,1969 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 24,70 indexového bodu.

Graf č. 28: Vývoj priemerného veku obyvateľov Nitrianskeho kraja (2001-2009)

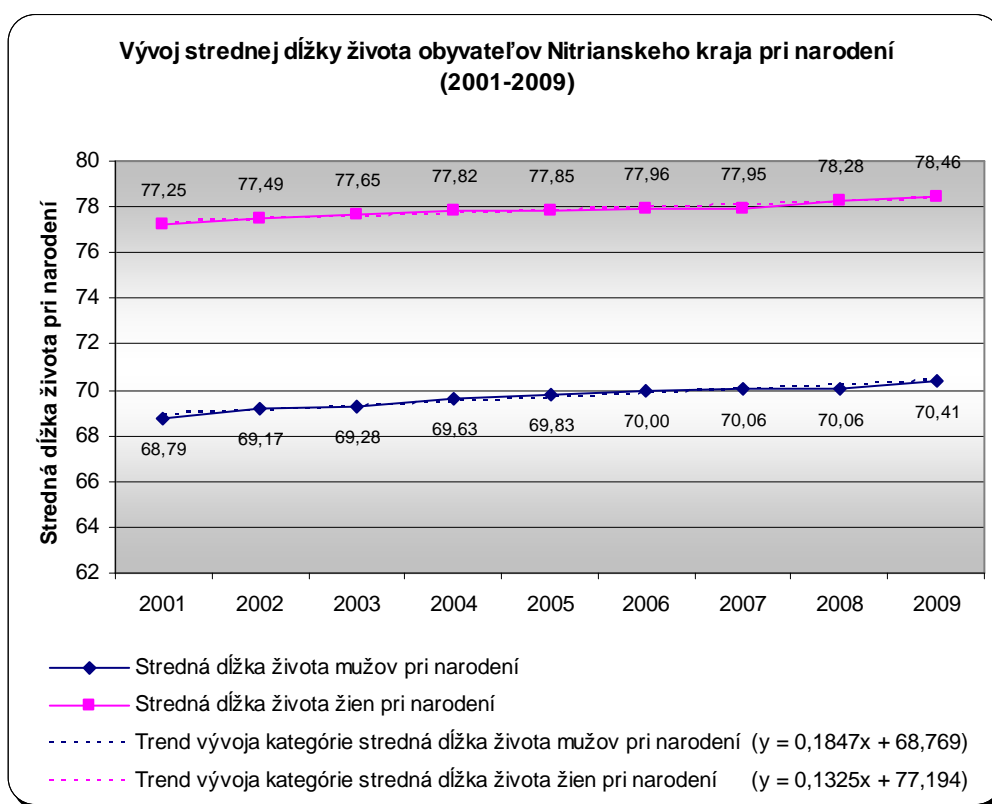

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Priemerný vek mužov:** Vývoj priemerného veku mužov v Nitrianskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2925 roka a absolútnemu nárastu o 2,34 roka.

- *Priemerný vek žien:* Vývoj priemerného veku žien v Nitrianskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2975 roka a absolútnemu nárastu o 2,36 roka.
- *Priemerný vek spolu:* Vývoj priemerného veku obyvateľov Nitrianskeho kraja zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,294 roka a absolútnemu nárastu o 2,34 roka.

Graf č. 29: Vývoj strednej dĺžky života obyvateľov Nitrianskeho kraja pri narodení (2001-2009)

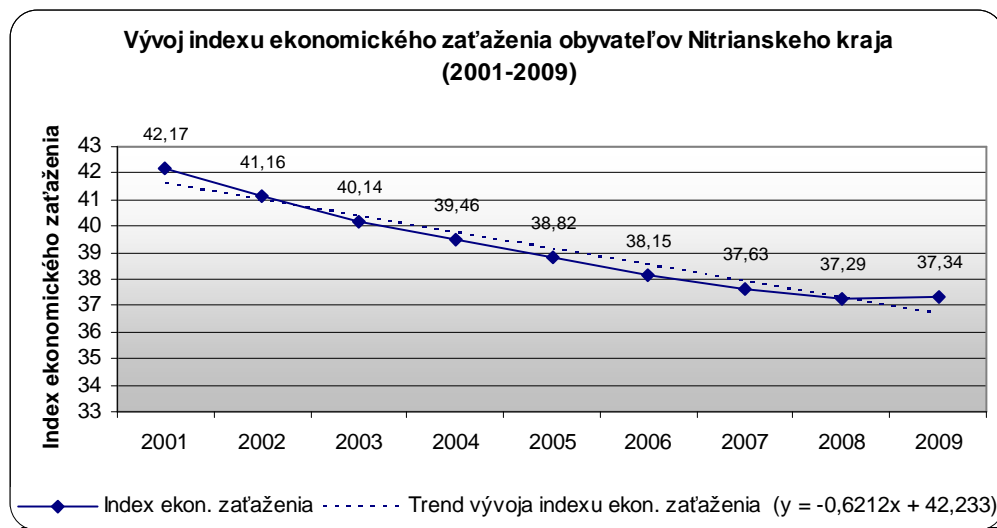

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- *Stredná dĺžka života mužov pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u mužov v Nitrianskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1847 roka a absolútnemu nárastu o 1,62 roka.

- *Stredná dĺžka života žien pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u žien v Nitrianskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1325 roka a absolútnemu nárastu o 1,21 roka.

Graf č. 30 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Nitrianskeho kraja (2001-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

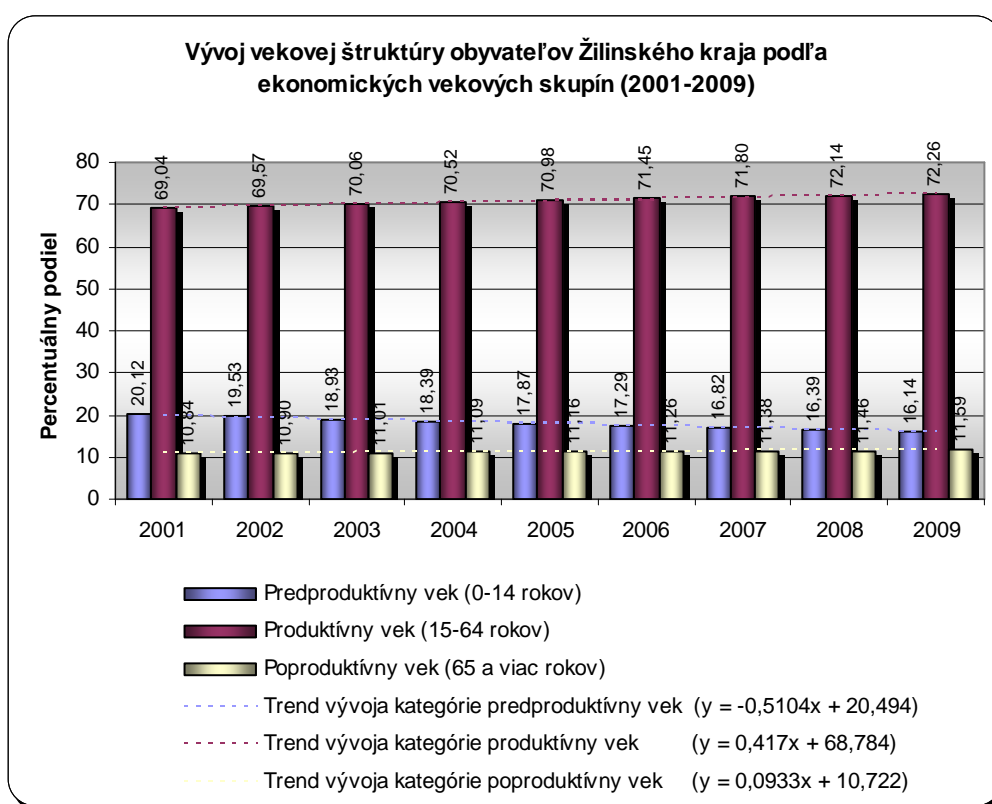
- *Index ekonomického zaťaženia:* Vývoj indexu ekonomického zaťaženia v Nitrianskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,6212 indexového bodu a absolútnemu poklesu o 4,83 indexového bodu.

Nitriansky kraj charakterizovalo z hľadiska vekovej štruktúry stredné tempo poklesu podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, stredné tempo nárastu podielu obyvateľov v produktívnom veku a stredné tempo nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku. Z pohľadu indexu starnutia sme zaznamenali vysoké tempo nárastu hodnoty indexu starnutia mužov, žien i celého obyvateľstva. Vzhľadom na priemerný vek sme identifikovali stredné tempo nárastu priemerného veku mužov, žien i celého obyvateľstva. Analýza strednej (očakávanej) dĺžky života odhalila skutočnosť, že došlo k strednému tempu nárastu strednej dĺžky života mužov aj žien pri narodení.

2.6 Vývoj starnutia obyvateľov Žilinského kraja

Nadväzujúca podkapitola predstavuje analýzu vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Žilinského kraja podľa ekonomických vekových skupín, vývoja indexu starnutia obyvateľov Žilinského kraja, vývoja priemerného veku obyvateľov Žilinského kraja, vývoja strednej dĺžky života obyvateľov Žilinského kraja pri narodení, a napokon indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Žilinského kraja.

Graf č. 31: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov Žilinského kraja podľa ekonomických vekových skupín (2001-2009)

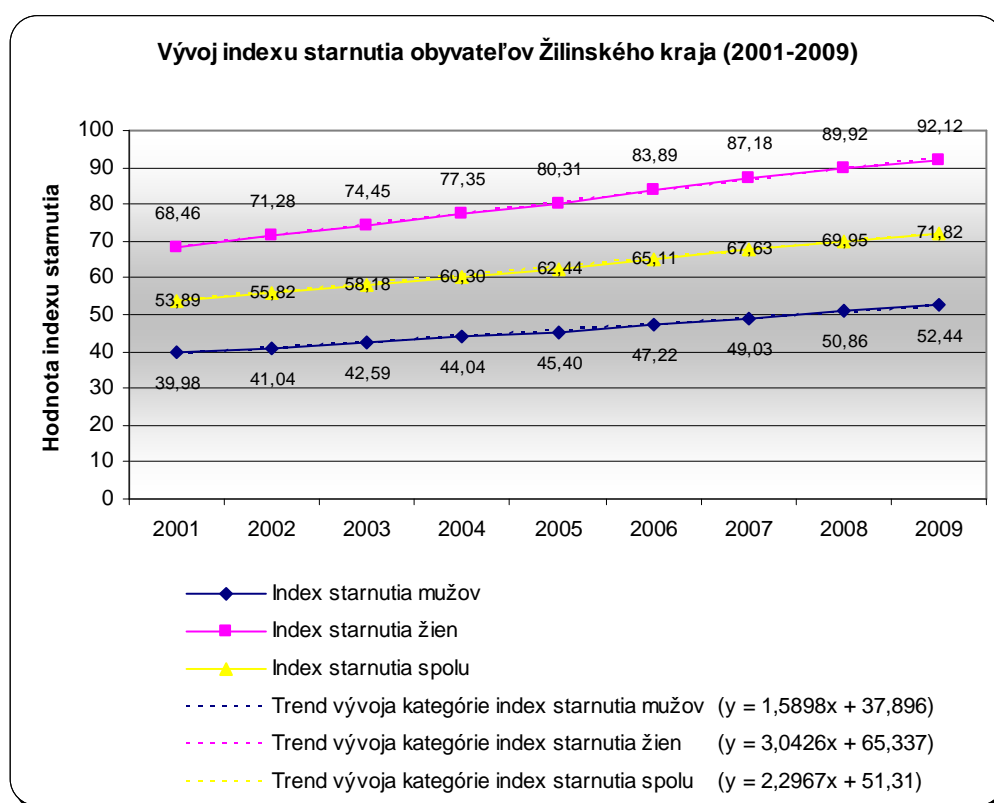

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Predproduktívny vek (0-14 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Žilinského kraja v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,5104 percentuálneho bodu a absolútnemu poklesu o 3,97 percentuálneho bodu, čo predstavovalo pokles o 26 694 obyvateľov.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Žilinského kraja v produktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,417 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 3,22 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 25 967 obyvateľov.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Žilinského kraja v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,0933 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 0,75 percentuálneho bodu, čo predstavovalo nárast o 5 795 obyvateľov.

Graf č. 32: Vývoj indexu starnutia obyvateľov Žilinského kraja (2001-2009)

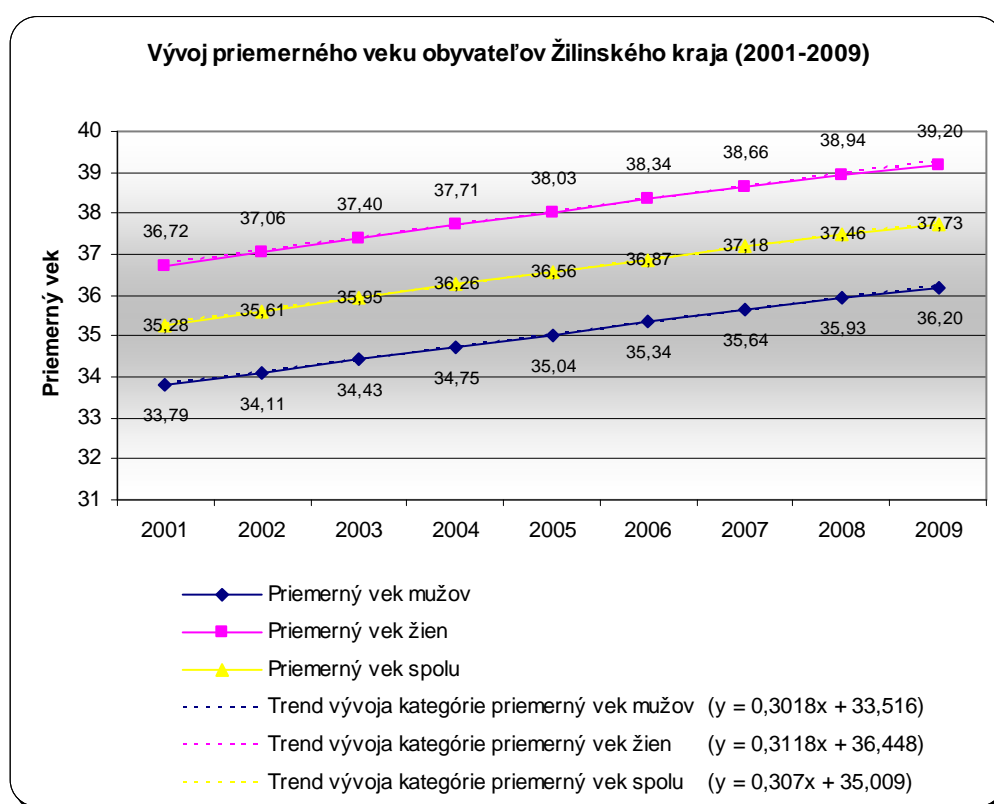

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Index starnutia mužov:** Vývoj indexu starnutia mužov v Žilinskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcou tendenciou, pričom došlo v tomto období k priemernému ročnému nárastu o 1,5898 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 12,46 indexového bodu.

- **Index starnutia žien:** Vývoj indexu starnutia žien v Žilinskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 3,0426 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 23,66 indexového bodu.
- **Index starnutia spolu:** Vývoj indexu starnutia obyvateľov Žilinského kraja sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcim trendom, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 2,2967 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 17,92 indexového bodu.

Graf č. 33: Vývoj priemerného veku obyvateľov Žilinského kraja (2001-2009)

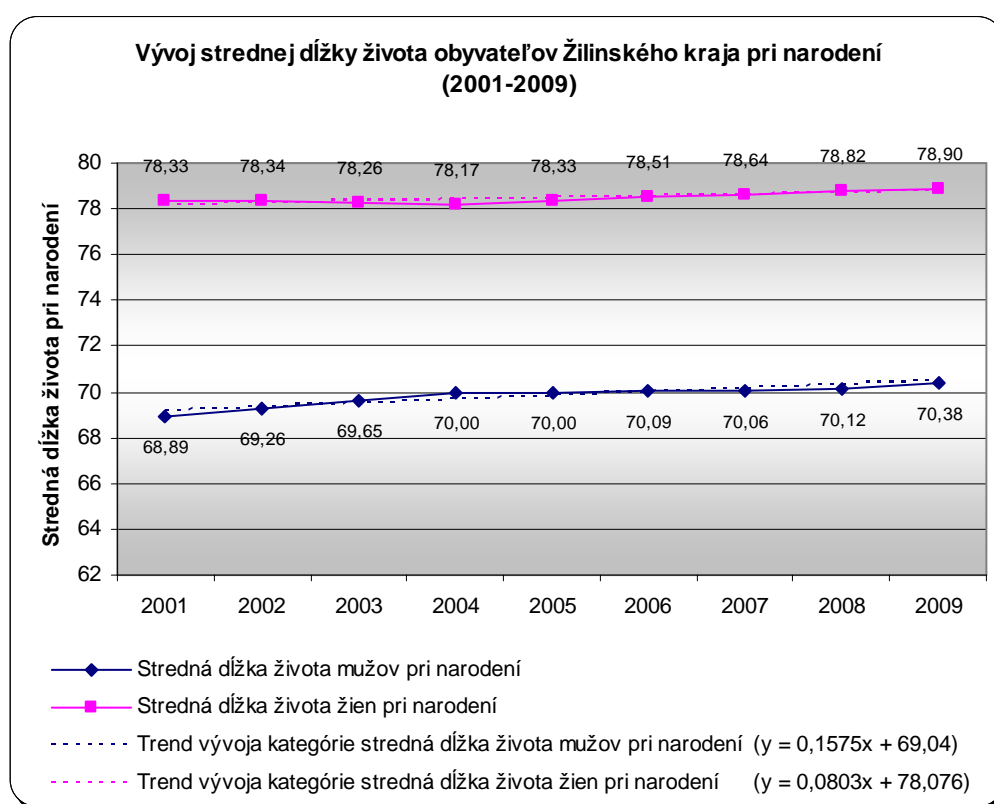

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Priemerný vek mužov:** Vývoj priemerného veku mužov v Žilinskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,3018 roka a absolútnemu nárastu o 2,41 roka.

- *Priemerný vek žien:* Vývoj priemerného veku žien v Žilinskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,3118 roka a absolútnemu nárastu o 2,48 roka.
- *Priemerný vek spolu:* Vývoj priemerného veku obyvateľov Žilinského kraja zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 0,307 roka a absolútnemu nárastu o 2,45 roka.

Graf č. 34: Vývoj strednej dĺžky života obyvateľov Žilinského kraja pri narodení (2001-2009)

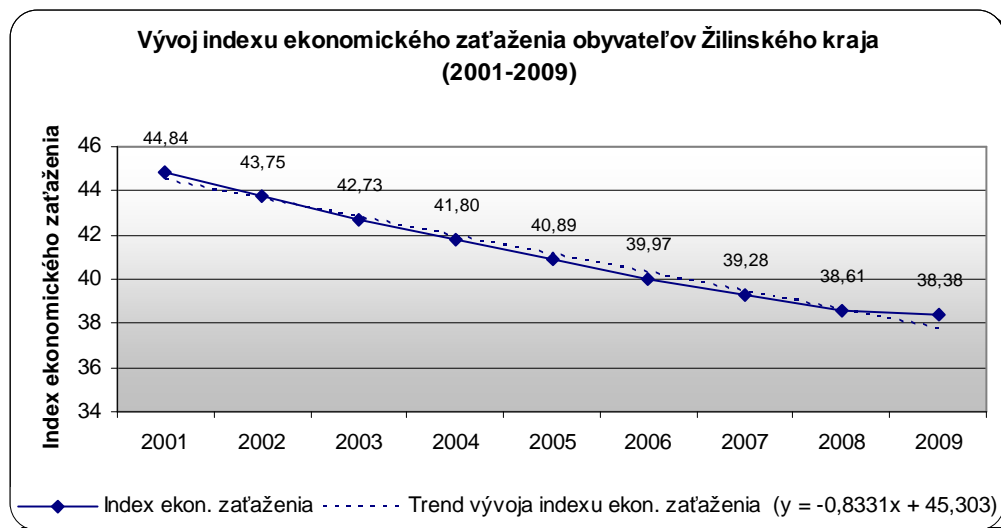

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- *Stredná dĺžka života mužov pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u mužov v Žilinskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1575 roka a absolútnemu nárastu o 1,49 roka.

- *Stredná dĺžka života žien pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u žien v Žilinskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,0803 roka a absolútnemu nárastu o 0,57 roka.

Graf č. 35 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Žilinského kraja (2001-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

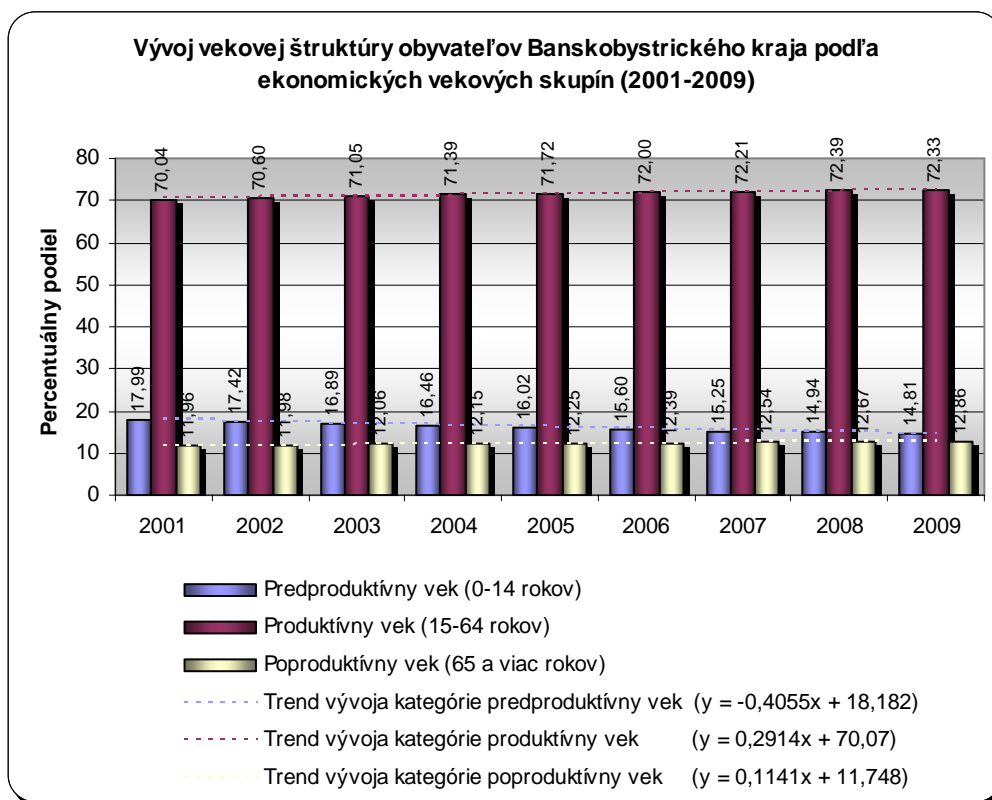
- *Index ekonomického zaťaženia:* Vývoj indexu ekonomického zaťaženia v Žilinskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,8331 indexového bodu a absolútnemu poklesu o 6,46 indexového bodu.

Žilinský kraj charakterizovalo z hľadiska vekovej štruktúry vysoké tempo poklesu podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, vysoké tempo nárastu podielu obyvateľov v produktívnom veku a stredné tempo nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku. Z pohľadu indexu starnutia sme zaznamenali stredné tempo nárastu hodnoty indexu starnutia mužov, žien i celého obyvateľstva. Vzhľadom na priemerný vek sme identifikovali stredné tempo nárastu priemerného veku mužov a celého obyvateľstva a vysoké tempo nárastu priemerného veku žien. Analýza strednej (očakávanej) dĺžky života odhalila zároveň skutočnosť, že došlo k nízkemu tempu nárastu strednej dĺžky života mužov aj žien pri narodení.

2.7 Vývoj starnutia obyvateľov Banskobystrického kraja

V poradí siedma podkapitola znázorňuje analýzu vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Banskobystrického kraja podľa ekonomických vekových skupín, vývoja indexu starnutia obyvateľov Banskobystrického kraja, vývoja priemerného veku obyvateľov Banskobystrického kraja, vývoja strednej dĺžky života obyvateľov Banskobystrického kraja pri narodení, a tiež indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Banskobystrického kraja.

Graf č. 36: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov Banskobystrického kraja podľa ekonomických vekových skupín (2001-2009)

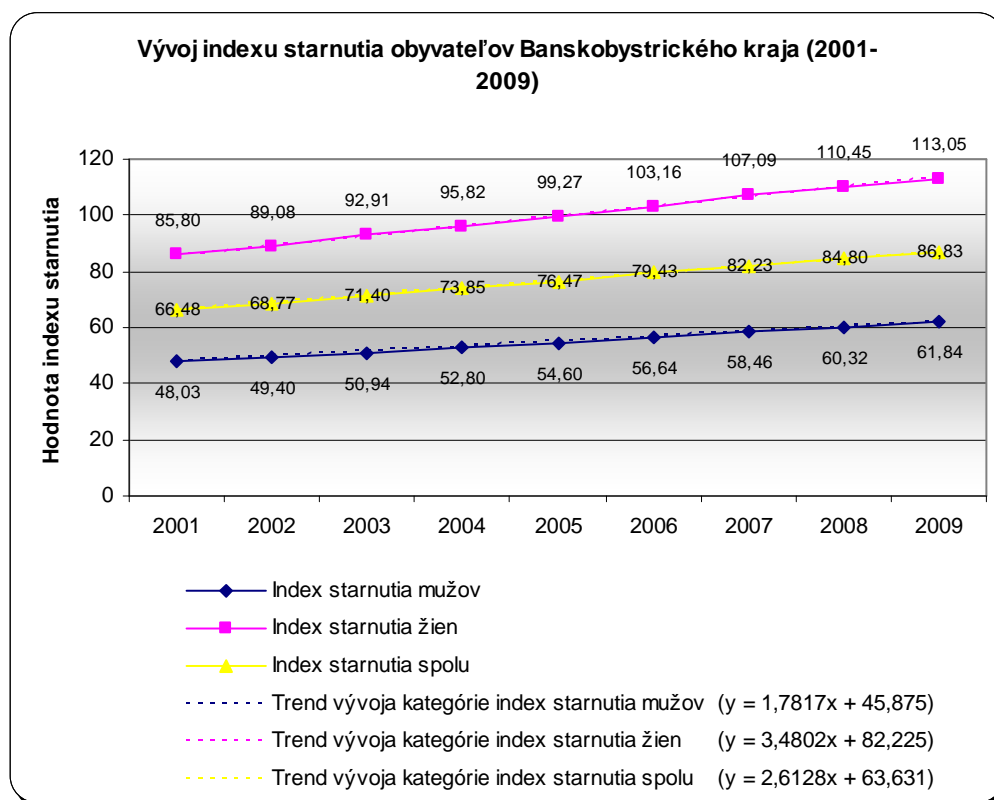

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Predproduktívny vek (0-14 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Banskobystrického kraja v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,4055 percentuálneho bodu a absolútnemu poklesu o 3,19 percentuálneho bodu, čo predstavovalo pokles o 22 284 obyvateľov.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Banskobystrického kraja v produktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2914 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 2,29 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 9 250 obyvateľov.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Banskobystrického kraja v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1141 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 0,90 percentuálneho bodu, čo predstavovalo nárast o 4 877 obyvateľov.

Graf č. 37: Vývoj indexu starnutia obyvateľov Banskobystrického kraja (2001-2009)

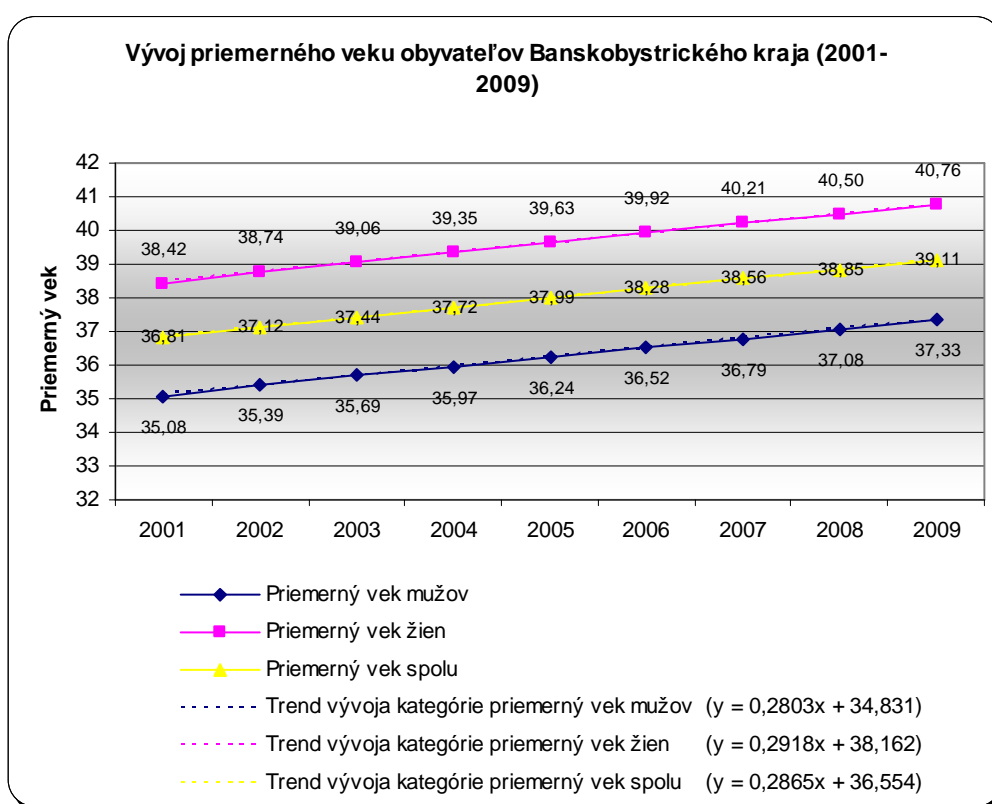

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Index starnutia mužov:** Vývoj indexu starnutia mužov v Banskobystrickom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcou tendenciou, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 1,7817 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 13,82 indexového bodu.

- *Index starnutia žien:* Vývoj indexu starnutia žien v Banskobystrickom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcu tendenciu, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 3,4802 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 27,25 indexového bodu.
- *Index starnutia spolu:* Vývoj indexu starnutia obyvateľov Banskobystrického kraja sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcim trendom, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 2,6128 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 20,36 indexového bodu.

Graf č. 38: Vývoj priemerného veku obyvateľov Banskobystrického kraja (2001-2009)

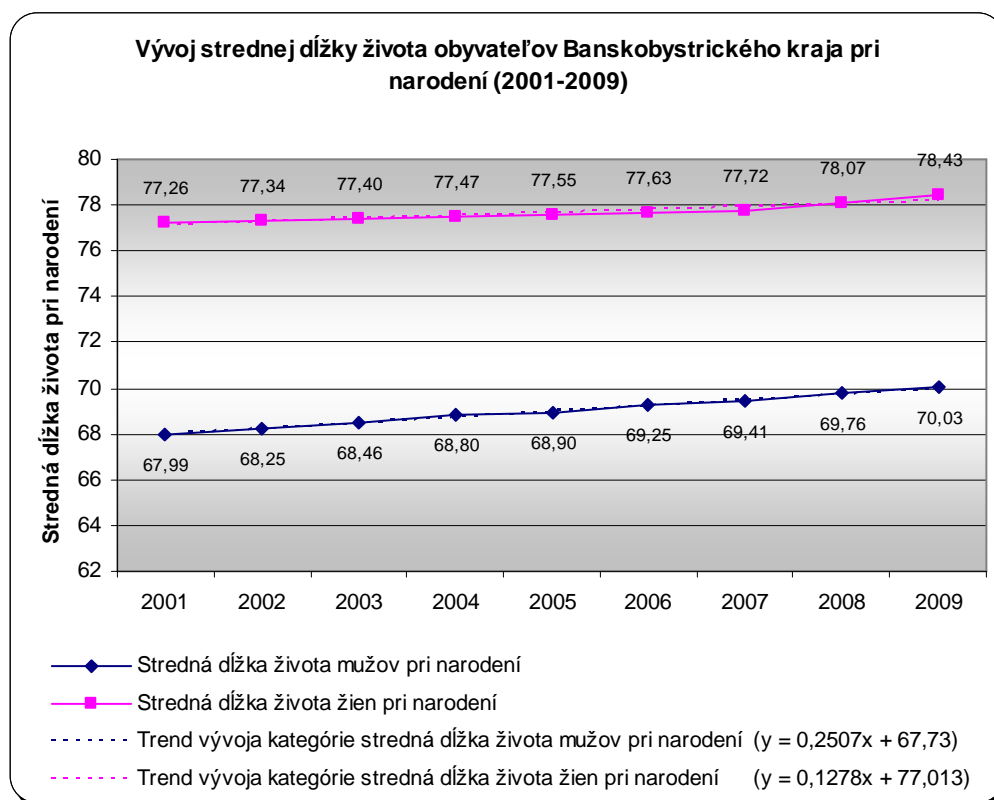

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- *Priemerný vek mužov:* Vývoj priemerného veku mužov v Banskobystrickom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2803 roka a absolútnemu nárastu o 2,25 roka.

- **Priemerný vek žien:** Vývoj priemerného veku žien v Banskobystrickom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému *nárastu* o 0,2918 roka a absolútnemu *nárastu* o 2,34 roka.
- **Priemerný vek spolu:** Vývoj priemerného veku obyvateľov Banskobystrického kraja zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému *nárastu* o 0,2865 roka a absolútnemu *nárastu* o 2,30 roka.

Graf č. 39: Vývoj strednej dĺžky života obyvateľov Banskobystrického kraja pri narodení (2001-2009)

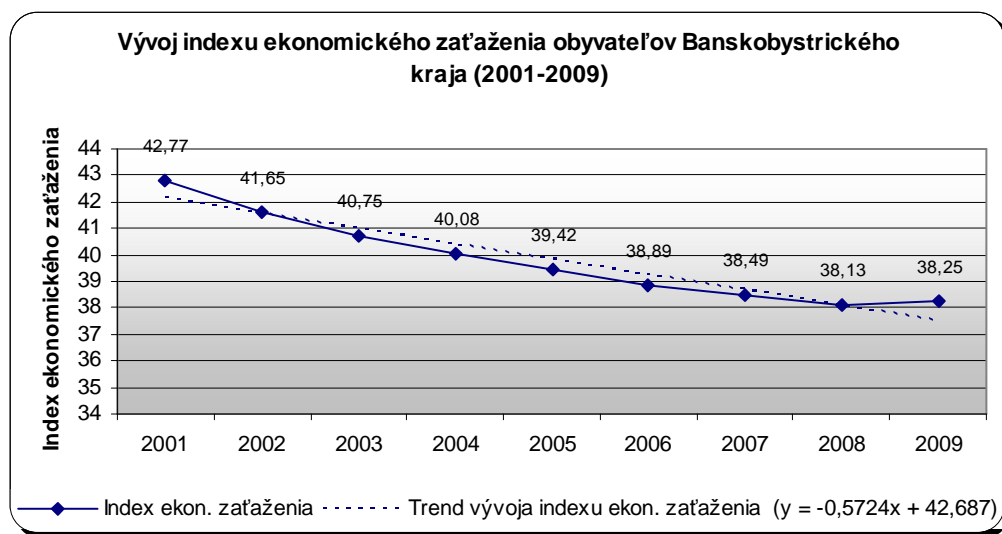

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu **DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)**. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Stredná dĺžka života mužov pri narodení:** Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u mužov v Banskobystrickom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému *nárastu* o 0,2507 roka a absolútnemu *nárastu* o 2,04 roka.

- *Stredná dĺžka života žien pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u žien v Banskobystrickom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1278 roka a absolútnemu nárastu o 1,17 roka.

Graf č. 40 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Banskobystrického kraja (2001-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu *DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)*. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

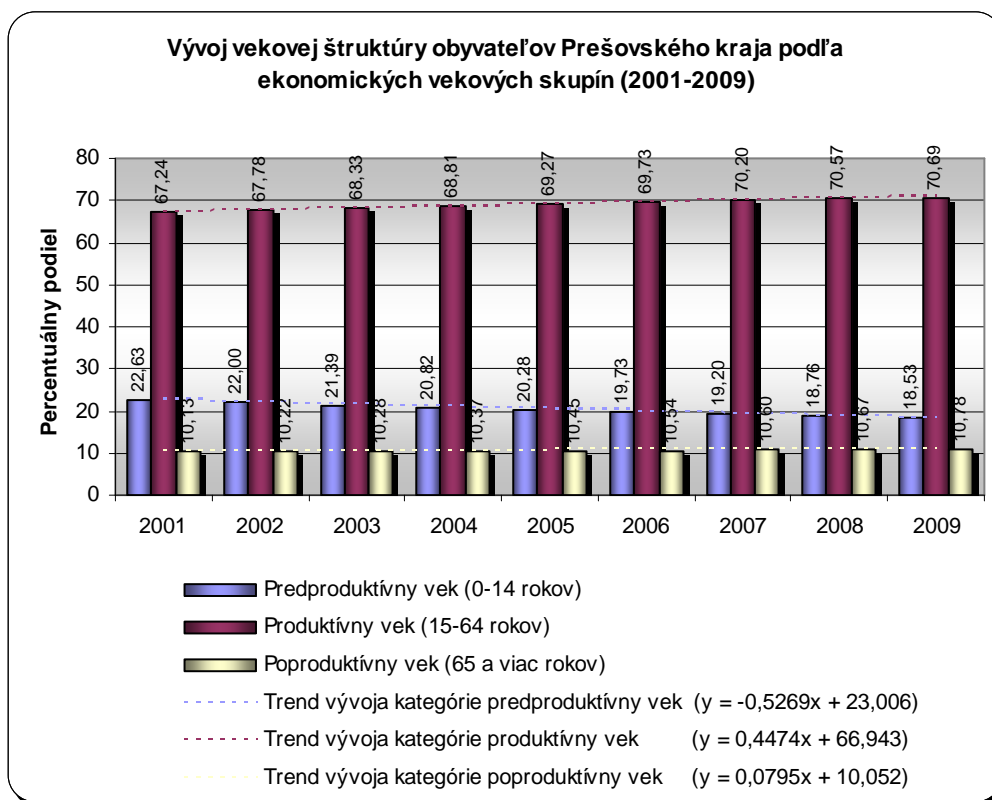
- *Index ekonomického zaťaženia:* Vývoj indexu ekonomického zaťaženia v Banskobystrickom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,5724 indexového bodu a absolútnemu poklesu o 4,52 indexového bodu.

Banskobystrický kraj charakterizovalo z hľadiska vekovej štruktúry stredné tempo poklesu podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, stredné tempo nárastu podielu obyvateľov v produktívnom veku a stredné tempo nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku. Z pohľadu indexu starnutia sme zaznamenali stredné tempo nárastu hodnoty indexu starnutia mužov, žien i celého obyvateľstva. Vzhľadom na priemerný vek sme identifikovali stredné tempo nárastu priemerného veku mužov, žien i celého obyvateľstva. Analýza strednej (očakávanej) dĺžky života odhalila tiež skutočnosť, že došlo k vysokému tempu nárastu strednej dĺžky života mužov pri narodení a strednému tempu nárastu strednej dĺžky života žien pri narodení.

2.8 Vývoj starnutia obyvateľov Prešovského kraja

Predposledná podkapitola obsahuje analýzu vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Prešovského kraja podľa ekonomických vekových skupín, vývoja indexu starnutia obyvateľov Prešovského kraja, vývoja priemerného veku obyvateľov Prešovského kraja, vývoja strednej dĺžky života obyvateľov Prešovského kraja pri narodení, a napokon indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Prešovského kraja.

Graf č. 41: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov Prešovského kraja podľa ekonomických vekových skupín (2001-2009)

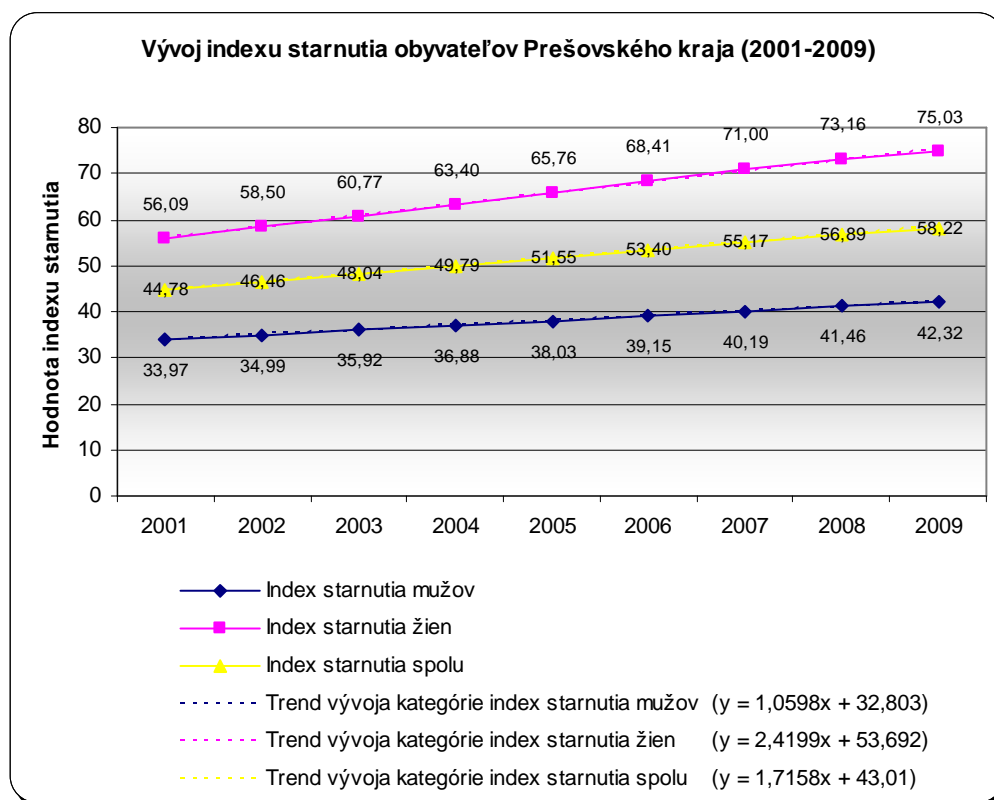

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Predproduktívny vek (0-14 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Prešovského kraja v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,5269 percentuálneho bodu a absolútnemu poklesu o 4,10 percentuálneho bodu, čo predstavovalo pokles o 29 571 obyvateľov.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Prešovského kraja v produktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,4474 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 3,45 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 38 398 obyvateľov.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Prešovského kraja v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,0795 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 0,65 percentuálneho bodu, čo predstavovalo nárast o 6 849 obyvateľov.

Graf č. 42: Vývoj indexu starnutia obyvateľov Prešovského kraja (2001-2009)

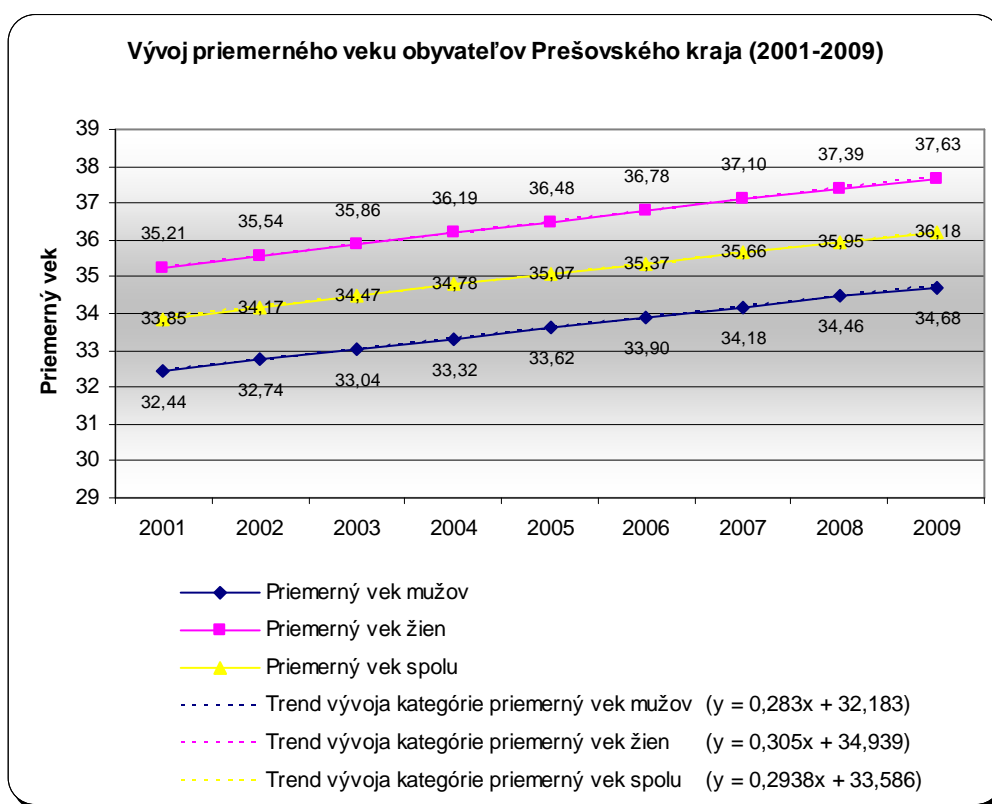

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Index starnutia mužov:** Vývoj indexu starnutia mužov v Prešovskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcou tendenciou, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 1,0598 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 8,35 indexového bodu.

- **Index starnutia žien:** Vývoj indexu starnutia žien v Prešovskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcu tendenciu, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 2,4199 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 18,93 indexového bodu.
- **Index starnutia spolu:** Vývoj indexu starnutia obyvateľov Prešovského kraja sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcim trendom, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 1,7158 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 13,44 indexového bodu.

Graf č. 43: Vývoj priemerného veku obyvateľov Prešovského kraja (2001-2009)

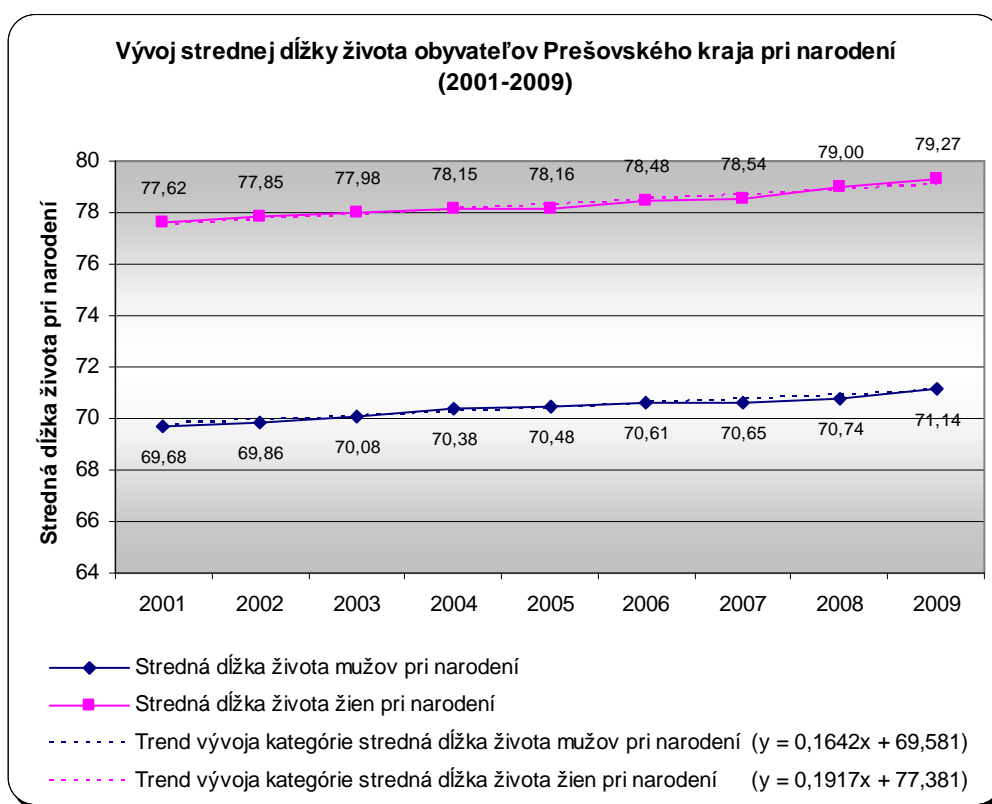

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Priemerný vek mužov:** Vývoj priemerného veku mužov v Prešovskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,283 roka a absolútnemu nárastu o 2,24 roka.

- **Priemerný vek žien:** Vývoj priemerného veku žien v Prešovskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,305 roka a absolútnemu nárastu o 2,42 roka.
- **Priemerný vek spolu:** Vývoj priemerného veku obyvateľov Prešovského kraja zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2938 roka a absolútnemu nárastu o 2,33 roka.

Graf č. 44: Vývoj strednej dĺžky života obyvateľov Prešovského kraja pri narodení (2001-2009)

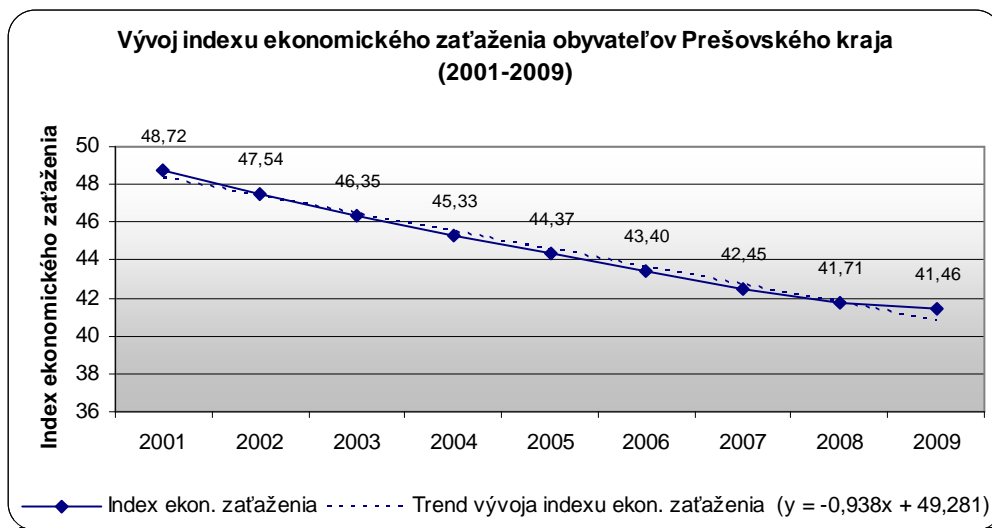

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Stredná dĺžka života mužov pri narodení:** Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u mužov v Prešovskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1642 roka a absolútnemu nárastu o 1,46 roka.

- *Stredná dĺžka života žien pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u žien v Prešovskom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1917 roka a absolútnemu nárastu o 1,65 roka.

Graf č. 45 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Prešovského kraja (2001-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu *DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)*. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

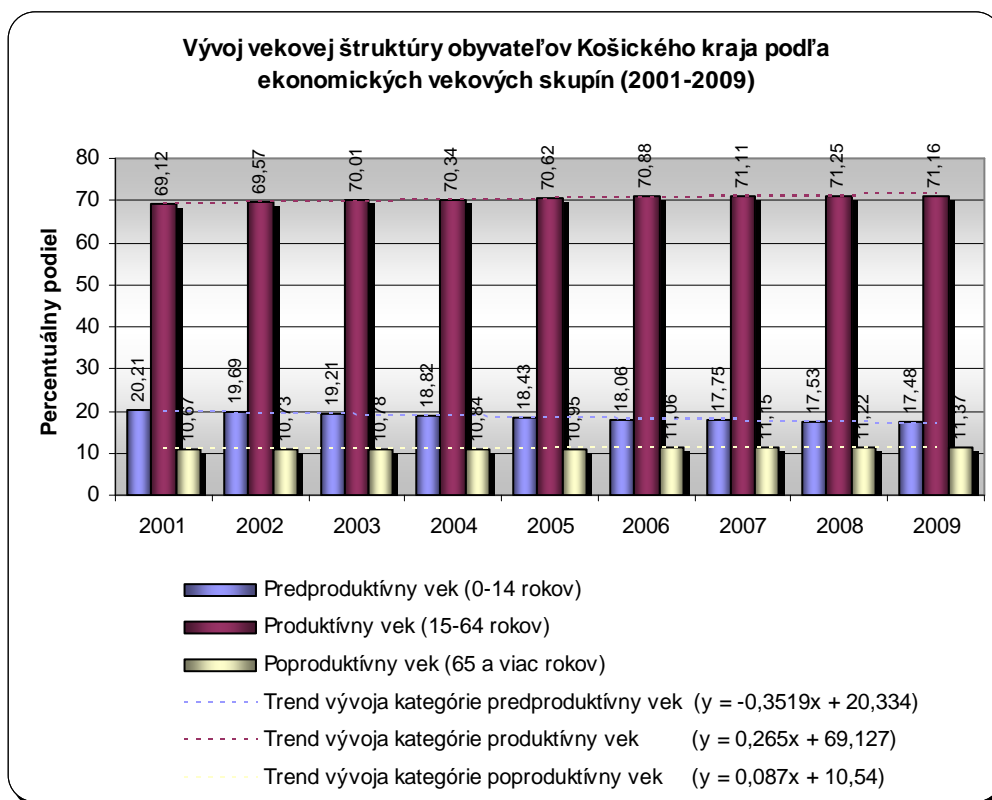
- *Index ekonomického zaťaženia:* Vývoj indexu ekonomického zaťaženia v Prešovskom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,938 indexového bodu a absolútnemu poklesu o 7,26 indexového bodu.

Prešovský kraj charakterizovalo z hľadiska vekovej štruktúry vysoké tempo poklesu podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, vysoké tempo nárastu podielu obyvateľov v produktívnom veku a nízke tempo nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku. Z pohľadu indexu starnutia sme zaznamenali nízke tempo nárastu hodnoty indexu starnutia mužov, žien i celého obyvateľstva. Vzhľadom na priemerný vek sme identifikovali stredné tempo nárastu priemerného veku mužov, žien i celého obyvateľstva. Analýza strednej (očakávanej) dĺžky života odhalila skutočnosť, že došlo k nízkemu tempu nárastu strednej dĺžky života mužov pri narodení a vysokému tempu nárastu strednej dĺžky života žien pri narodení.

2.9 Vývoj starnutia obyvateľov Košického kraja

Záverečná podkapitola poukazuje na analýzu vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva Košického kraja podľa ekonomických vekových skupín, vývoja indexu starnutia obyvateľov Košického kraja, vývoja priemerného veku obyvateľov Košického kraja, vývoja strednej dĺžky života obyvateľov Košického kraja pri narodení, a tiež indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Košického kraja.

Graf č. 46: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľov Košického kraja podľa ekonomických vekových skupín (2001-2009)

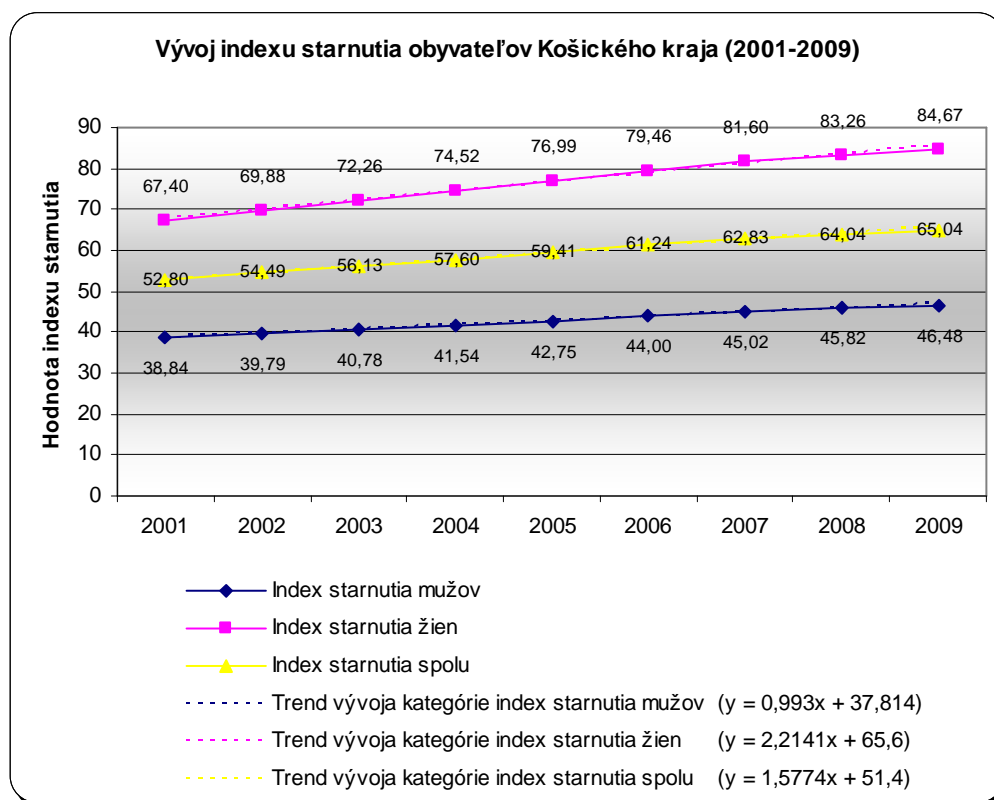

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Predproduktívny vek (0-14 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Košického kraja v predproduktívnom veku zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,3519 percentuálneho bodu a absolútnemu poklesu o 2,73 percentuálneho bodu, čo predstavovalo pokles o 18 924 obyvateľov.

- **Produktívny vek (15-64 rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Košického kraja v produktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,265 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 2,03 percentuálneho bodu, čo znamenalo nárast o 23 748 obyvateľov.
- **Poproduktívny vek (65 a viac rokov):** Vývoj percentuálneho podielu obyvateľov Košického kraja v poproduktívnom veku sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,087 percentuálneho bodu a absolútnemu nárastu o 0,70 percentuálneho bodu, čo predstavovalo nárast o 6 646 obyvateľov.

Graf č. 47: Vývoj indexu starnutia obyvateľov Košického kraja (2001-2009)

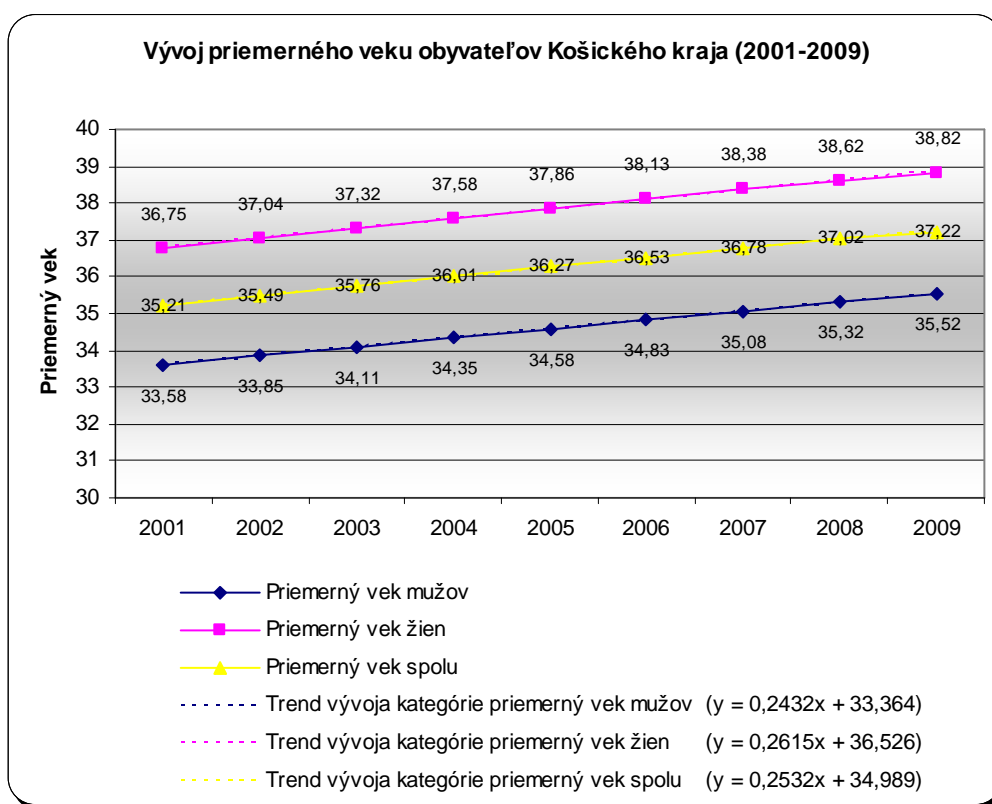

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Index starnutia mužov:** Vývoj indexu starnutia mužov v Košickom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,993 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 7,64 indexového bodu.

- **Index starnutia žien:** Vývoj indexu starnutia žien v Košickom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcu tendenciu, pričom došlo v uvedenom období k priemernému ročnému nárastu o 2,2141 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 17,27 indexového bodu.
- **Index starnutia spolu:** Vývoj indexu starnutia obyvateľov Košického kraja sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 pomerne rastúcim trendom, pričom došlo v sledovanom období k priemernému ročnému nárastu o 1,5774 indexového bodu a absolútnemu nárastu o 12,24 indexového bodu.

Graf č. 48: Vývoj priemerného veku obyvateľov Košického kraja (2001-2009)

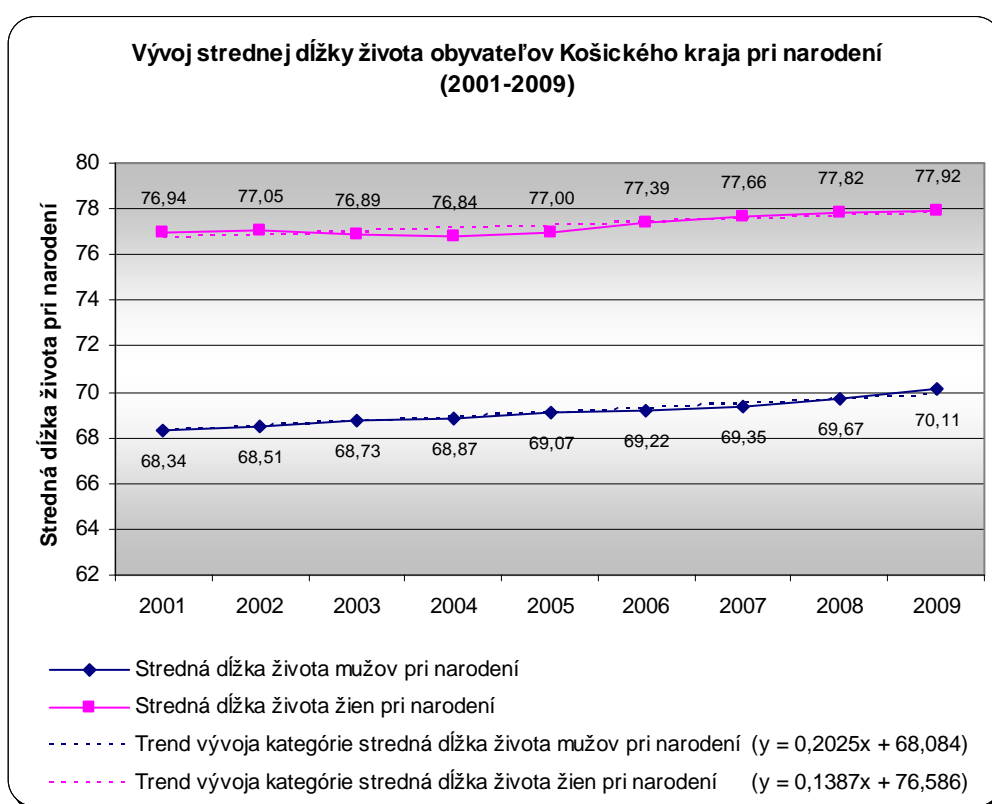

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Priemerný vek mužov:** Vývoj priemerného veku mužov v Košickom kraji sa vyvíjal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v uvedenom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2432 roka a absolútnemu nárastu o 1,94 roka.

- **Priemerný vek žien:** Vývoj priemerného veku žien v Košickom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcou tendenciou, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2615 roka a absolútnemu nárastu o 2,07 roka.
- **Priemerný vek spolu:** Vývoj priemerného veku obyvateľov Košického kraja zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2532 roka a absolútnemu nárastu o 2,01 roka.

Graf č. 49: Vývoj strednej dĺžky života obyvateľov Košického kraja pri narodení (2001-2009)

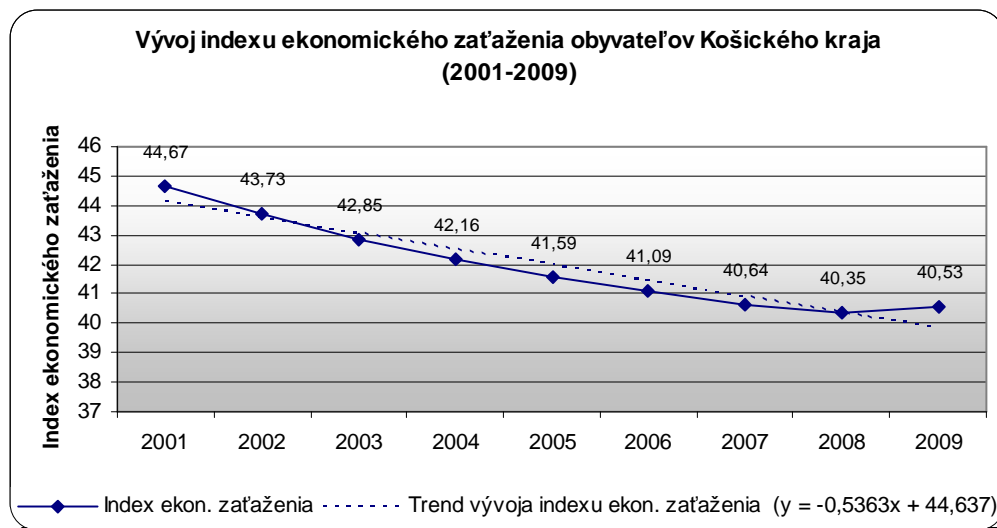

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Stredná dĺžka života mužov pri narodení:** Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u mužov v Košickom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcu tendenciu, pričom v danom období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,2025 roka a absolútnemu nárastu o 1,77 roka.

- *Stredná dĺžka života žien pri narodení:* Vývoj strednej dĺžky života pri narodení u žien v Košickom kraji sa vyznačoval v období rokov 2001 až 2009 mierne rastúcim trendom, pričom v tomto období došlo k priemernému ročnému nárastu o 0,1387 roka a absolútnemu nárastu o 0,98 roka.

Graf č. 50 Vývoj indexu ekonomického zaťaženia obyvateľov Košického kraja (2001-2009)

Zdroj: Vlastný výpočet na základe dokumentu *DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)*. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- *Index ekonomického zaťaženia:* Vývoj indexu ekonomického zaťaženia v Košickom kraji zaznamenal v období rokov 2001 až 2009 mierne klesajúcu tendenciu, pričom v sledovanom období došlo k priemernému ročnému poklesu o 0,5363 indexového bodu a absolútnemu poklesu o 4,14 indexového bodu.

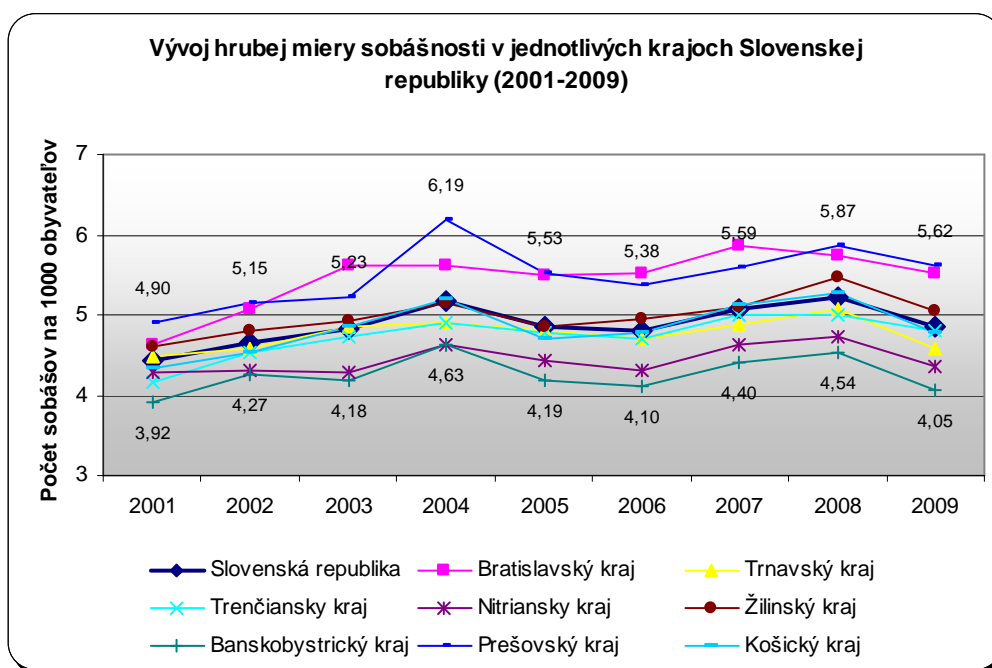
Košický kraj charakterizovalo z hľadiska vekovej štruktúry nízke tempo poklesu podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, nízke tempo nárastu podielu obyvateľov v produktívnom veku a nízke tempo nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku. Z pohľadu indexu starnutia sme zaznamenali nízke tempo nárastu hodnoty indexu starnutia mužov, žien i celého obyvateľstva. Vzhľadom na priemerný vek sme identifikovali nízke tempo nárastu priemerného veku mužov, žien i celého obyvateľstva. Analýza strednej (očakávanej) dĺžky života odhalila skutočnosť, že došlo k strednému tempu nárastu strednej dĺžky života mužov aj žien pri narodení.

3 Starnutie obyvateľstva Slovenskej republiky v kontexte demografických procesov

Keďže ku starnutiu populácie prispieva viacero faktorov, je nevyhnutné predstaviť z hľadiska demografie tie najvýznamnejšie. Ide o nasledujúcich šesť demografických procesov, ktoré v najväčšej miere vplyvajú na intenzitu starnutia obyvateľov na Slovensku.

- *sobášnosť*;
- *rozvodovosť*;
- *pôrodnosť*;
- *potratovosť*;
- *úmrtnosť*;
- *celkový prírastok obyvateľstva*.

Graf č. 51 Vývoj hrubej miery sobášnosti v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky (2001-2009)

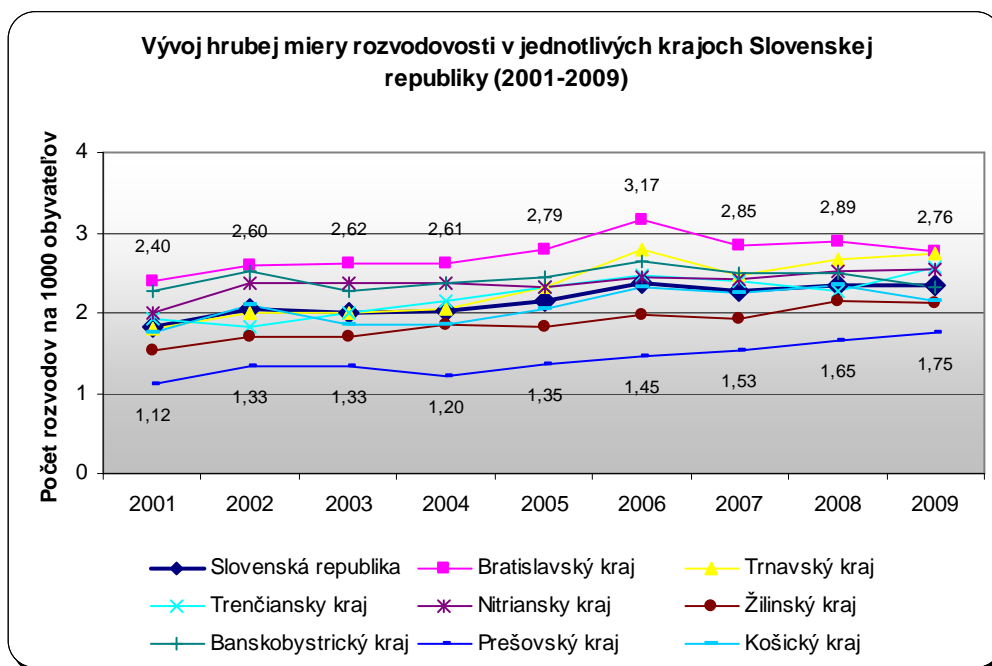

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- *Hrubá miera sobášnosti*: Počet uzatvorených manželstiev za kalendárny rok pripadajúcich na 1 000 obyvateľov stredného stavu (v promile).

V roku 2009 bola najvyššia miera sobášnosti v Prešovskom kraji, pričom na tisíc obyvateľov stredného stavu pripadlo 5,62 sobášov a v Bratislavskom kraji, kde v prepočte na tisíc obyvateľov stredného stavu pripadlo 5,52 sobášov. Vysokú mieru sobášnosti v Prešovskom kraji môžeme prisudzovať v orientácii obyvateľov na tradičnú rodinu, čo potvrdzuje aj relatívne nízka úroveň rozvodovosti obyvateľov Prešovského kraja. Druhú najvyššiu mieru sobášnosti obyvateľov Bratislavského kraja môžeme pripísať prisťahovaným ľuďom v sobášnom veku, čoho dôkazom je i dlhodobý vysoký podiel obyvateľov v produktívnom veku. Dlhodobo najnižší podiel sobášnosti sme zaznamenali v Banskobystrickom kraji.

Graf č. 52 Vývoj hrubej miery rozvodovosti v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky (2001-2009)

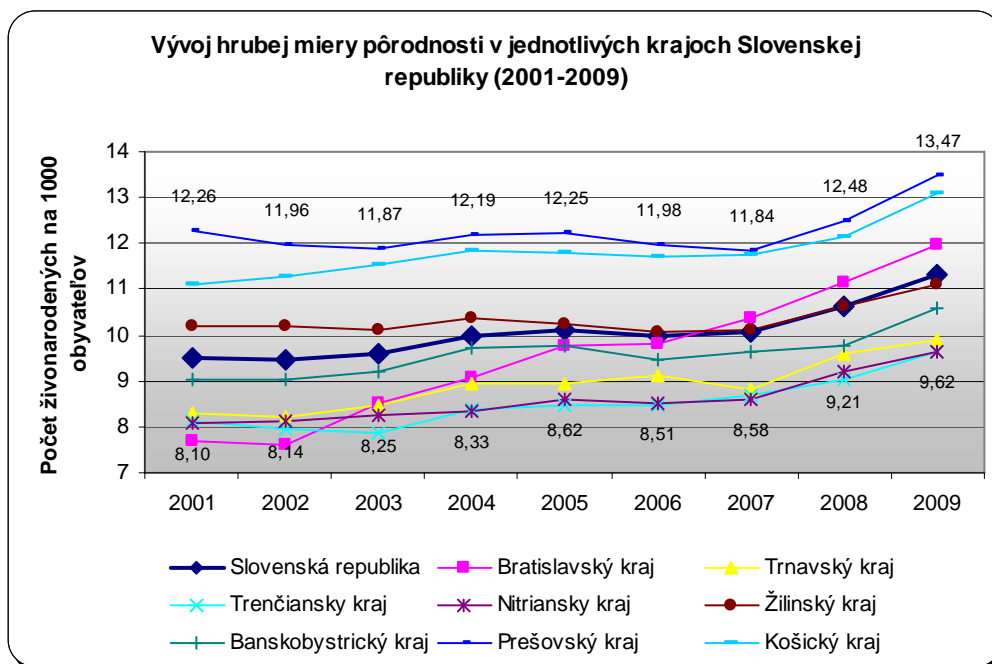
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Hrubá miera rozvodovosti:** Počet rozvodov za kalendárny rok pripadajúcich na 1 000 obyvateľov stredného stavu (v promile).

V roku 2009 sme zaznamenali najvyššiu mieru rozvodovosti v Bratislavskom kraji, pričom na tisíc obyvateľov stredného stavu pripadlo 2,76 rozvodov a v Trnavskom kraji, kde v prepočte na tisíc obyvateľov stredného stavu pripadlo 2,74 rozvodov. Naopak dlhodobo

najnižšia miera rozvodovosti bola v Prešovskom kraji, čo potvrdzuje odlišné hodnotové orientácie obyvateľov Prešovského kraja.

Graf č. 53 Vývoj hrubej miery pôrodnosti v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky (2001-2009)

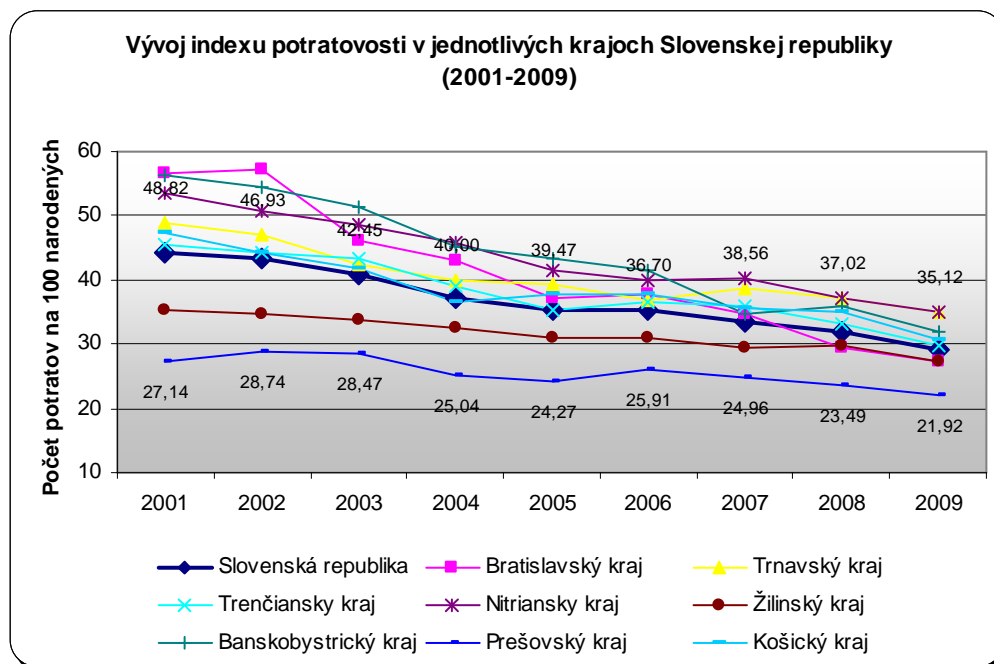

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Hrubá miera pôrodnosti:** Počet živonarodených detí za kalendárny rok pripadajúcich na 1 000 obyvateľov stredného stavu (v promile).

V roku 2009 bola najvyššia miera pôrodnosti v Prešovskom kraji, pričom na tisíc obyvateľov stredného stavu pripadlo 13,47 živonarodených detí a v Košickom kraji, kde v prepočte na tisíc obyvateľov stredného stavu pripadlo 13,08 živonarodených detí. Naopak dlhodobo najnižšiu mieru pôrodnosti sme zaznamenali v Trenčianskom a Nitrianskom kraji. Zdôraznili by sme mieru pôrodnosti v Bratislavskom kraji, ktorá vzrástla z najnižšej hodnoty v roku 2001 až na tretiu najvyššiu mieru pôrodnosti spomedzi všetkých krajov Slovenskej republiky.

Graf č. 54 Vývoj indexu potratovosti v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky (2001-2009)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

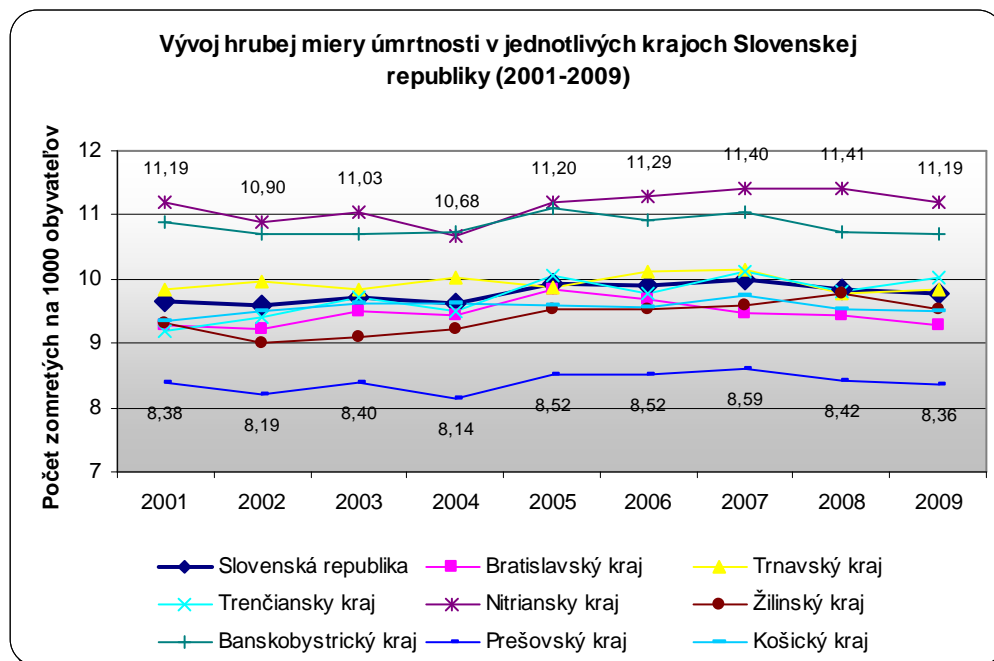
- **Index potratovosti:** Počet potratov za kalendárny rok pripadajúcich na 100 narodených detí (v percentách).

V roku 2009 sme zaznamenali najnižšiu mieru potratovosti v Prešovskom kraji, pričom na sto narodených detí pripadlo 21,92 potratov. Opäť môžeme u obyvateľov Prešovského kraja identifikovať odlišné hodnotové orientácie. Naopak z krátkodobého hľadiska bola najvyššia miera potratovosti v Trnavskom a Nitrianskom kraji.

- **Hrubá miera úmrtnosti:** Počet zomretých za kalendárny rok pripadajúcich na 1 000 obyvateľov stredného stavu (v promile).

V roku 2009 bola najvyššia miera úmrtnosti v Nitrianskom kraji, pričom na tisíc obyvateľov stredného stavu pripadlo 11,19 zomretých a v Banskobystrickom kraji, kde v prepočte na tisíc obyvateľov stredného stavu pripadlo 10,69 zomretých. Oba uvedené kraje disponujú vysokým podielom obyvateľov v poproduktívnom veku, a taktiež vysokým priemerným vekom obyvateľov. Naopak jednoznačne dlhodobo najnižšiu mieru úmrtnosti sme zaznamenali v Prešovskom kraji, čo korešponduje s ukazovateľmi vekovej štruktúry a priemerného veku obyvateľov Prešovského kraja.

Graf č. 55 Vývoj hrubej miery úmrtnosti v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky (2001-2009)

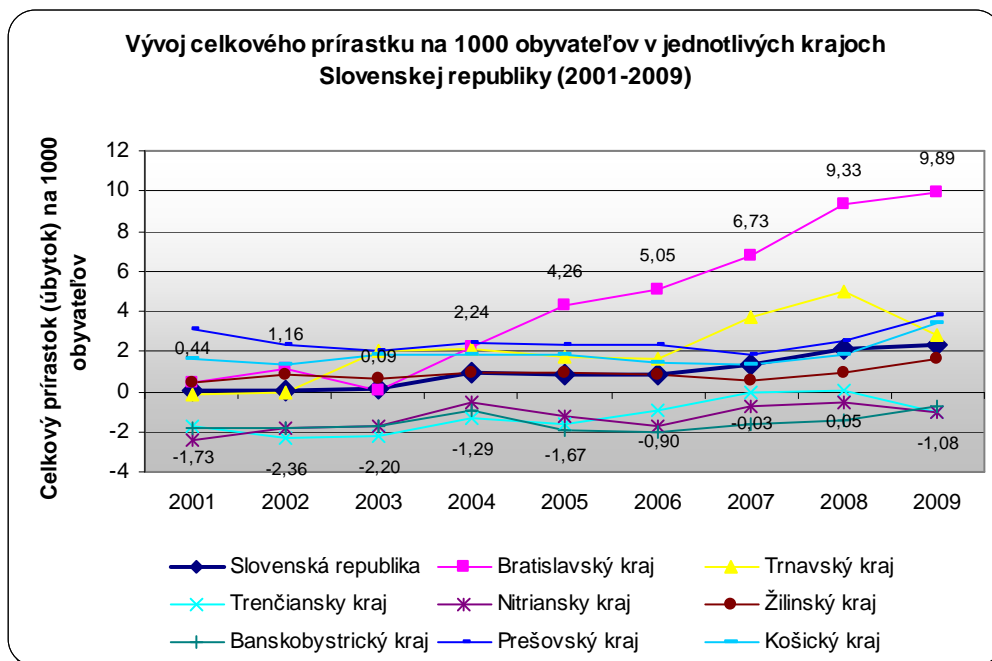

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu **DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat)**. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

- **Celkový prírastok na 1 000 obyvateľov:** Súčet prirodzeného prírastku a prírastku sťahovaním za kalendárny rok pripadajúcich na 1 000 obyvateľov stredného stavu (v promile).

V roku 2009 sme zaznamenali najvyššiu mieru celkového prírastku v Bratislavskom kraji, pričom na tisíc obyvateľov stredného stavu pripadlo 9,89 prisťahovaných obyvateľov. Bratislavský kraj získava vysokú pozíciu vďaka dlhodobému vysokému počtu prisťahovaných obyvateľov. Zdôraznili by sme však pozíciu Prešovského kraja, ktorý v ukazovateli prirodzený prírastok na tisíc obyvateľov, ktorý je súčasťou celkového prírastku, zaznamenal najvyššiu hodnotu. Naopak dlhodobo najnižšia miera celkového prírastku bola v Banskobystrickom a Nitrianskom kraji.

Graf č. 56 Vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky (2001-2009)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.

Z vyššie uvedených poznatkov vyplýva, že ku starnutiu obyvateľstva Slovenskej republiky prispieva každý z demografických procesov inou mierou. Najčastejšie spomínaným krajom bol Prešovský kraj, ktorý si zaslúži bližšiu pozornosť. Prešovský kraj dosiahol spomedzi všetkých krajov najvyššiu mieru sobášnosti, najnižšiu mieru rozvodovosti, najvyššiu mieru pôrodnosti, najnižší index potratovosti, najnižšiu mieru úmrtnosti a najvyššiu mieru prirodzeného prírastku obyvateľstva. Obyvatelia Prešovského kraja majú pravdepodobne iné hodnotové orientácie, ako obyvatelia zvyšných krajov, pričom možno predpokladať, že sú založené na hodnotách tradičnej rodiny vzdialených od individualizmu a konzumného života obyvateľov niektorých regiónov. Odlišným príkladom je správanie obyvateľov Bratislavského kraja, ktoré je charakteristické vysokou mierou sobášnosti, vysokou mierou rozvodovosti, vysokým tempom rastu miery pôrodnosti, relatívne vysokým indexom potratovosti, strednou mierou úmrtnosti a vysokou mierou celkového prírastku. Bratislavský kraj ťaží z pozície kraja, ktorý získava obyvateľstvo predovšetkým sťahovaním obyvateľov z iných krajov Slovenskej republiky, predovšetkým s cieľom získania vzdelania alebo hľadania práce. Oba vyššie uvedené kraje, teda Prešovský a Bratislavský kraj sú charakteristické opačnými hodnotovými orientáciami, kde na jednej strane stojí hodnota tradičnej rodiny a na strane druhej individualizmus a konzumný život obyvateľstva zväčša veľkých miest.

4 Diskusia

Starnutie obyvateľstva Slovenskej republiky sa prejaví podľa dostupných údajov v plnej miere už v blízkej budúcnosti. Na základe aktuálnej vekovej pyramídy obyvateľstva Slovenskej republiky možno z krátkodobého hľadiska predpokladať, že najväčšia časť prvej vlny obyvateľstva dosiahne dôchodkový vek okolo roku 2020, teda o necelých desať rokov. Z dlhodobého hľadiska možno očakávať, že najväčšia časť druhej vlny obyvateľstva nadobudne dôchodkový vek okolo roku 2045, teda o necelých tridsaťpäť rokov.

Klesajúci počet živonarodených detí pripadajúcich na jednu ženu počas reprodukčného obdobia života ženy prinesie zmeny v rodinných väzbách. Môžeme predpokladať, že v budúcnosti vzrastie počet jednodetných, respektíve bezdetných domácností, klesne počet súrodencov, bratancov a sesterníc, a naopak pribudne počet viacgeneračných rodín, ako dôsledok starnutia obyvateľstva.

Odkladanie rodenia detí do vyššieho veku patrí medzi ďalšie aspekty starnutia obyvateľstva. Dlhodobo môžeme pozorovať posun vekovej kategórie žien, v ktorej kulminuje počet živonarodených detí na tisíc žien. Z dostupných údajov vyplýva, že v roku 1993 najväčší počet živonarodených detí na tisíc žien pripadal na vekovú kategóriu dvadsaťdva ročných žien, v roku 2001 sa presunul na vekovú kategóriu dvadsaťpäťročných žien, a napokon v roku 2009 dosiahol maximum vo vekovej kategórii dvadsaťdeväťročných žien.

Vyššie prezentované poznatky potvrdzujú, že výkyvy vo vekovej štruktúre majú periodický charakter v zmysle opakujúcich sa silných populačných ročníkov so zväčšujúcou sa periódou. Medzi aktuálnymi dvoma populačnými vlnami obyvateľstva Slovenskej republiky je posun dvadsaťtri rokov, avšak perióda najbližšej vlny sa môže približovať hranici tridsiatich rokov. Z tohto dôvodu môžeme súčasný nárast počtu narodených detí pripísať v poradí tretej populačnej vlne, ktorú však čiastočne ovplyvňuje celosvetová hospodárska kríza a s ňou spojený spoločenský vývoj.

Uvedený periodický charakter vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva priamo zasahuje spätne do ekonomických a sociálnych oblastí života obyvateľov. Ak nazrieme na problematiku prostredníctvom životnej dráhy človeka, môžeme identifikovať zoskupenie jednotlivých na seba navzájom nadväzujúcich problémov. S narodením človeka sa spája inštitúcia ako pôrodnica a spoločenským problémom sa stáva opakovaná potreba väčšej kapacity pôrodníc, najmä v časoch silných populačných vln obyvateľov. S vývojom a výchovou človeka sa spájajú predškolské zariadenia, akými sú jasle a škôlky, ktorých počet a existencia je opäť závislá na počte narodených detí, teda opäť na sile populačnej vlny. Ďalším významným aspektom je vzdelávanie človeka, s ktorým sa priamo spájajú inštitúcie, akými sú základná, stredná a vysoká škola (univerzita), pričom predovšetkým základné a stredné školy sú opäť závislé na počte žiakov, respektíve študentov. Nasledujúcim aspektom je práca v produktívnom veku človeka, kde vplyv populačných vln môže byť badateľný najmä na zamestnanosti obyvateľstva. Napokon staroba človeka sa

spája s inštitúciami, akými sú nemocnica a domov dôchodcov, teda i tu možno badať čiastočný vplyv populačných vln.

Na základe uvedených poznatkov môžeme uviesť, že starnutie obyvateľstva najviac vplyva na ekonomický systém daného štátu, od ktorého je ďalej závislá existencie vyššie uvedených inštitúcií. Z pohľadu štátu môžeme uviesť viacero nástrojov, ktorými môže priamo prispieť v prvom rade k zastaveniu, respektíve k budúcemu poklesu starnutia obyvateľstva Slovenskej republiky. Medzi najefektívnejšie nástroje patria:

- *sociálna politika;*
- *natalitná politika;*
- *bytová politika;*
- *migračná politika.*

Z oblasti natalitnej politiky Brezák vo svojom diele uvádza súbor opatrení, ktoré majú prevažne ekonomický charakter a sú zamerané na rodiny (Brezák, 2005, s. 250-251):

- Rodinné prídavky, odstupňované zväčša podľa počtu vyživovaných detí progresívne, rovnomerne i regresívne (v niektorých prípadoch rastú len do určitého počtu detí);
- Diferencované zdanenie zárobkov, odstupňované zľavy na dani obvykle podľa počtu detí;
- Novomanželské pôžičky, poskytované dlhodobo mladým snúbencom za veľmi výhodných úrokových podmienok; zvyčajne bývajú spojené so skutočnosťou, že po narodení dieťaťa preberá štát splatenie určitej časti pôžičky na seba;
- Cenové intervencie pri výrobkoch pre deti, resp. zníženie spotrebiteľských daní či regulovaných cien;
- Natalitná prémie (jednorazová), vyplácaná pri narodení dieťaťa;
- Podpory v materstve, poskytované zamestnaným matkám po dobu materskej dovolenky;
- Právo na ďalšiu materskú dovolenku až do doby určitého veku dieťaťa, prípadne právo na prerušenie zamestnania na dobu viacerých rokov od narodenia dieťaťa bez straty dôchodkových a iných nárokov;
- Možná diferenciácia dôchodkového veku žien s ohľadom na rodinný stav, materstvo, poprípade počet detí (v Slovenskej republike sa platnosť tohto opatrenia už skončila);
- Zrovnoprávnenie nemanželských a manželských detí po stránke sociálnej a právnej;
- Tzv. parafamiliárne opatrenia, vykonávané vo sfére mimo rodiny, ktoré majú uľahčiť starostlivosť o deti zamestnaným rodičom (prevzatím časti dennej starostlivosti špeciálnymi ústavmi spravovanými štátom, obcami, zamestnávateľmi, odborovými organizáciami, nadáciami a i.); túto funkciu môžu plniť napr. materské školy, detské útulky, školské jedálne a družiny, detské domovy a pod.

Z hľadiska štruktúry sledovaným ukazovateľov v krajoch Slovenskej republiky môžeme vytvoriť podľa populačného vývoja nasledujúce tri zoskupenia:

- *Najpriaznivejší populačný vývoj* sme zaznamenali v *Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji*, ktoré sú dlhodobo charakteristické najvyšším podielom obyvateľov v predproduktívnom veku, najnižším podielom obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku, najnižšou hodnotou indexu starnutia, ako aj najnižším priemerným vekom obyvateľov.
- *Menej priaznivý populačný vývoj* sme odhalili v *Trnavskom a Banskobystrickom kraji*, ktoré sa dlhodobo vyznačujú priemerným podielom obyvateľov v predproduktívnom veku, produktívnom a poproduktívnom veku, priemernou hodnotou indexu starnutia, ako aj priemerným vekom obyvateľov.
- *Najmenej priaznivý populačný vývoj* sme identifikovali v *Bratislavskom, Nitrianskom, Trenčianskom kraji*, ktoré sa dlhodobo prezentujú najnižším podielom obyvateľov v predproduktívnom veku, najvyšším podielom obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku, najvyššou hodnotou indexu starnutia, ako aj najvyšším priemerným vekom obyvateľov.

Z hľadiska dynamiky sledovaným ukazovateľov v krajoch Slovenskej republiky môžeme vytvoriť podľa populačného vývoja nasledujúce tri zoskupenia:

- *Najpriaznivejší populačný vývoj* sme zaznamenali v *Košickom a Bratislavskom kraji*, ktoré sú charakteristické najnižšou hodnotou mierne klesajúcej tendencie podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, najnižšou hodnotou mierne rastúceho trendu podielu obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku, najnižšou hodnotou rastúcej tendencie indexu starnutia, ako aj najnižšou hodnotou mierne rastúceho trendu priemerného veku.
- *Menej priaznivý populačný vývoj* sme odhalili v *Banskobystrickom, Prešovskom, Nitrianskom, Trnavskom a Žilinskom kraji*, ktoré sa vyznačujú priemernou hodnotou mierne klesajúcej tendencie podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, priemernou hodnotou mierne rastúceho trendu podielu obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku, priemernou hodnotou rastúcej tendencie indexu starnutia, ako aj priemernou hodnotou mierne rastúceho trendu priemerného veku.
- *Najmenej priaznivý populačný vývoj* sme identifikovali v *Trenčianskom kraji*, ktorý sa prezentuje najvyššou hodnotou mierne klesajúcej tendencie podielu obyvateľov v predproduktívnom veku, najvyššou hodnotou mierne rastúceho trendu podielu obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku, najvyššou hodnotou rastúcej tendencie indexu starnutia, ako aj najvyššou hodnotou mierne rastúceho trendu priemerného veku.

Ekonomickú zaťaženosť krajov sme sledovali prostredníctvom indexu ekonomického zaťaženia, podľa ktorého môžeme zoradiť kraje od najvyššej hodnoty indexu po najnižšiu nasledujúco: Prešovský, Košický, Žilinský, Banskobystrický, Nitriansky, Trenčiansky, Trnavský a Bratislavský kraj. Z pohľadu trendov sme zaznamenali klesajúci trend a od najvyššej hodnoty po najnižšiu hodnotu poklesu a môžeme kraje zoradiť nasledujúco: Prešovský, Žilinský, Trenčiansky, Nitriansky, Trnavský, Banskobystrický, Košický a Bratislavský kraj.

Záver

Starnutie populácie Slovenskej republiky je aktuálny fenomén, ktorý sa v plnej miere prejaví o necelých desať rokov pri nezmenenom reprodukčnom správaní obyvateľov. Toto správanie spôsobuje pokles pôrodnosti, čoho následkom je dlhodobý pokles podielu obyvateľov v predproduktívnom veku a prispieva k nárastu podielu obyvateľov v produktívnom veku a nárastu podielu obyvateľov v poproduktívnom veku. Uvedená skutočnosť sa potom odzrkadľuje vo zvyšovaní hodnoty indexu starnutia obyvateľstva, vo zvyšovaní priemerného veku obyvateľstva a vplýva aj na strednú dĺžku života obyvateľov pri narodení. K starnutiu populácie najviac prispievajú v budúcnosti dve populačné vlny, ktoré sa o necelých desať a tridsaťpäť rokov dostanú do poproduktívneho veku, čo by pri nezmenenom reprodukčnom správaní obyvateľov znamenalo výrazné zostarnutie obyvateľstva. Možno predpokladať aj zmenu v rodinných väzbách, pričom pribudne počet viacgeneračných rodín. Zmenu reprodukčného správania obyvateľov vidíme predovšetkým v zmene hodnotových orientácií obyvateľov, predovšetkým vo zvýšení hodnoty manželstva a rodičovstva v spoločnosti, a naopak v poklese individualizmu a konzumného života spoločnosti. Ako ďalší negatívny príklad by sme mohli uviesť terajšie odkladanie rodenia detí do vyššieho veku najmä kvôli kariérnemu postupu v práci. Na zmenu reprodukčného správania obyvateľov môže tiež vhodne pôsobiť štát, a to prostredníctvom natalitnej politiky.

Z prezentovanej analýzy vplýva, že proces starnutia obyvateľov Slovenskej republiky neprebíha po celom území rovnako a s rovnakou intenzitou. S istou mierou zovšeobecnenia by sme mohli tvrdiť, že obyvateľstvo Slovenskej republiky „starne“ smerom od východu smerom na západ. Najintenzívnejšie starnutie sme zaznamenali v Bratislavskom, Nitrianskom a Trenčianskom kraji, kde je dlhodobo najnižší podiel obyvateľov v predproduktívnom veku, ako aj najvyšší priemerný vek obyvateľov. Najpomalší proces starnutia sme identifikovali v Prešovskom kraji, kde je dlhodobo najvyšší podiel obyvateľov v predproduktívnom veku, najnižší podiel obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku, ako aj najnižší priemerný vek obyvateľov. Ako isté protipóly v kontexte starnutia populácie pôsobia Prešovský a Bratislavský kraj, kde predpokladáme odlišné hodnotové orientácie, presnejšie hodnota tradičnej rodiny oproti individualizmu a konzumnému životu. Naše úvahy by sa mohli stať inšpiráciou pre budúci aplikovaný výskum starnutia.

Literatúra:

1. BREZÁK, J. (2005): Úvod do štúdia demografie: najmä pre sociálnu prácu a sociálnu politiku. 1. vyd. Bratislava : Lúč.
2. DATABÁZA REGIONÁLNEJ ŠTATISTIKY ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY (RegDat). (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak>>.
3. KOPRLA, M. (2010a): Sčítanie obyvateľov, domov a bytov ako relevantný zdroj informácií o populačnom vývoji obyvateľstva Slovenskej republiky. In: *Slovenská politologická revue*. [online]. roč. 10, č. 3, s. 38-57. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://www.ucm.sk/revue/2010/3/koprla.pdf>>.
4. KOPRLA, M. (2010b): Zmeny v demografickom správaní obyvateľov Slovenskej republiky – analýza výsledkov sčítaní obyvateľov, domov a bytov z rokov 1991 a 2001. In: *Slovenská politologická revue*. [online]. roč. 10, č. 2, s. 2-35. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://www.ucm.sk/revue/2010/2/koprla.pdf>>.
5. VEKOVÉ PYRAMÍDY OBYVATELSTVA SR, 1945-2009. (2010): [online]. [cit. 2011-01-10]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4125>>.

Analysis of Development and Structure of the Ageing Processes of the Slovak Republic – a Regional Specification

Abstract

The paper brings a presentation of results from analyzing the available empirical Slovak Republic population data, with the focus laid on the specialties of the population ageing processes phenomenon. It offers an empirical view of development and structure of the population ageing from the view of particular administrative regions, which it presents through indicators representing the problem of population age structure and its development: 1. population age structure, 2. population ageing index, 3. average population age, 4. life expectancy of population at birth as well as 5. index of economic burden. The aim of the analysis is to uncover selected characteristics of the Slovak Republic population ageing process from the structural point of view as well as from the dynamic point of view, with a special regard laid on specialties of individual regions. The study applies the method of secondary data analysis with the help of the mathematic model of linear regression.

Key Words: Population Ageing, Age Structure, Ageing Index, Average Age, Life Expectancy at Birth, Index of Economic Burden, Analysis, the Slovak Republic, the Bratislava Region, the Trnava Region, the Trenčín Region, the Nitra Region, the Žilina Region, the Banská Bystrica Region, the Prešov Region, the Košice Region